

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

ΘΕΜΑ: "Ο Πληθωρισμός και η Ελληνική Οικονομική
Ανάπτυξη"

του σπουδαστή

ΧΡΥΣΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Εισηγήτρια: ΠΗΤΤΑ ΜΑΡΙΑ

Π Α Τ Ρ Α ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1988

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

1183

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	ΣΕΛ.
Περιεχόμενα	-i-
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
1. Εισαγωγή	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
2. Οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας μεταπολεμικά	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
3. Πληθωρισμός και Ελληνική πραγματικότητα	12
3.1. Γενικά περί πληθωρισμού	12
3.2. Γενικά περί πληθωρισμού στην Ελλάδα	15
3.3. Εγγενής ή εισαγόμενος πληθωρισμός	23
3.4. Τα αίτια του πληθωρισμού στην Ελλάδα	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
4. Ελληνική ανάπτυξη και πληθωρισμός	36
4.1 Στατιστικά στοιχεία πληθωρισμού και οικονομικής ανάπτυξης (Α.Ε.Π.)	36
4.2. Σχεδιαγράμματα	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	
5. Επίλογος - Γενικά συμπεράσματα	45
Βιβλιογραφία	52

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π Ρ Ω Τ Ο

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Από τα οικονομικά θέματα που απασχολούν σε παγκόσμια κλίμακα όλα τα έθνη, ιδιαίτερο ενδιαφέρον, έχει συγκεντρώσει ο πληθωρισμός και η οικονομική ανάπτυξη. Κι αυτό επειδή ο πληθωρισμός και η οικονομική ανάπτυξη, θεωρούνται στις μέρες μας πια σαν τα πιο πολύπλοκα προβλήματα που αντιμετωπίζει η παγκόσμια οικονομία.

Στην εργασία αυτή γίνεται μια προσπάθεια να εξετασθούν τα δύο αυτά οικονομικά φαινόμενα στον ελληνικό χώρο με όσο το δυνατό μεγαλύτερη επιτυχία.

Μ' αυτή ακριβώς τη σκέψη η εργασία μου αποβλέπει στο να:

α) Περιγράψει και αναλύσει μεταπολεμικό ποια είναι η μορφή της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας, ποιοι παράγοντες και με ποιο τρόπο επέδρασαν θετικά ή αρνητικά στην εξέλιξή της.

β) Στον προσδιορισμό της έννοιας πληθωρισμός. Ποιες οι διάφορες απόψεις, "θεωρίες", ορισμοί των οικονομολόγων γύρω από αυτό το θέμα. Πότε ξέσπασε ο πληθωρισμός, ποια μορφή εξέλιξης έχει πάρει στην Ελλάδα και ποια τα αίτια που συνέλαβαν στην τεράστια διόγκωσή του.

γ) Βάση ορισμένων δεδομένων στατιστικών στοιχείων να περιγράψει και να αναλύσει τη σχέση που δημιουργείται ανάμεσα στον πληθωρισμό και την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας σε μια τυχόν αύξηση ή μείωση των ρυθμών τους. Να προσδιορίσει αν η σχέση αυτή ισχύει η ίδια πάντα και παντού ή είναι δυνατό να διαφέρει σε άλλα κράτη (π.χ. Βραζιλία).

δ) Σε τελευταία ανάλυση, πώς θα πρέπει να αντιδράσει η Ελληνική Οικονομία, ποια μέτρα θα πρέπει να θέσει σε εφαρμογή έτσι

ώστε να αυξηθεί ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης που βρίσκεται σε σχετική στασιμότητα και να φρενάρει τον πληθωρισμό που μαστίζει την εργατική τάξη, την αγροτιά και τα μεσαία στρώματα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΑ

Η Ελληνική Οικονομία ουδέποτε αναπτύχθηκε βάσει ενός συγκεκριμένου υποδείγματος.

Τα μέτρα τα οποία εφαρμόστηκαν για την ενθάρρυνση των επενδύσεων, για την διευκόλυνση των εξαγωγών, για την προσέλκυση αλλοδαπού κεφαλαίου κ.λ.π. ήταν μέτρα τα οποία γενικά εβασίζονταν σε στιγμιαίες εμπνεύσεις και προσπαθούσαν να αντιμετωπίσουν τα τρέχοντα προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας· ήταν, επομένως, φυσικό να μην έχουν συνέχεια και συνέπεια και να μην ακολουθούν ένα συγκεκριμένο πρότυπο οικονομικής ανάπτυξεως. Οι κοινωνικές ομάδες που για διάφορους λόγους σε κάθε δεδομένη στιγμή είχαν τη δυνατότητα επηρεασμού των πολιτικών αποφάσεων, επέβαλαν τη λήψη εκείνων των μέτρων τα οποία εξυπηρετούσαν τα συμφέροντά τους.

Πολύ συχνά τα συμφέροντα αυτά των διαφόρων κοινωνικών ομάδων συνέπιπταν με τα ευρύτερα συμφέροντα του κοινωνικού συνόλου. Άλλοτε, ήταν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό ή αντίθετα προς αυτά.

Εν τούτοις, η εξέλιξη αυτή ήταν αναπόφευκτη εφόσον δεν υπήρχε ένα γενικό μακροχρόνιο πρόγραμμα ανάπτυξεως με συγκεκριμένους στόχους ως προς την κατεύθυνση της ελληνικής οικονομίας.

Έτσι, η εξέλιξη που κάθε φορά θα ακολουθούσε η αναπτυσσόμενη ελληνική οικονομία ήταν μια υπόθεση που σιωπηρά αφέθηκε στον παράγοντα "τύχη". Εντούτοις, με τον χρόνο η εξέλιξη απέκτησε ορισμένα χαρακτηριστικά. Τα χαρακτηριστικά αυτά ήταν βέβαια συνυφα-

σμένα με τα διάφορα μέτρα, που κατά καιρούς ελαμβάνοντο, πολλά από τα οποία αναγκαστικά, αλληλοεξουδετερώνονταν, όπως και με τις αντιδράσεις, θετικές ή αρνητικές των διαφόρων κοινωνικών ομάδων προς τα μέτρα αυτά. Τελικά παρατηρώντας αυτό το περίεργο μωσαϊκό μέτρων και αποτελεσμάτων της Ελληνικής Οικονομίας μπορεί να ριψοκινδυνεύσει κανείς τη διαμόρφωση ερμηνευτικού υποδείγματος οικονομικής ανάπτυξης στο σύνολό της. Αλλά θα πρέπει σαφώς να τονιστεί ότι η επιλογή αυτού του υποδείγματος δεν ήταν συνειδητή. Συνειδητή ήταν μόνο η απόφαση και η εφαρμογή των διαφόρων οικονομικών και νομισματικών μέτρων, των οποίων όμως μέτρων ο συνδιασμός και η μακροχρόνια λειτουργία δεν είχαν προβλεφθεί· επειδή ήταν ευκαιριακοί και ακόμα, συχνά, σπασμωδικά δεν ήταν πολύ περισσότερο δυνατό να προκαθορίσουν το υπόδειγμα ανάπτυξης.

Η παρατήρηση σχετικά με την ανυπαρξία προγράμματος οικονομικής ανάπτυξης αφορά φυσικά την ουσία και όχι τους τύπους. Διότι είναι γνωστό σ' όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου και παρά τις αλλαγές στην πολιτική εξουσία ακόμα και κατά τη διάρκεια της δικτατορίας αλλά και μετά απ' αυτή, έγιναν ειδικές μελέτες για την οικονομική κατάσταση και τις ανάγκες της χώρας και ετοιμάστηκαν, άλλοτε σιωπηλά και άλλοτε με τυμπανοκρουσίες, πολυάριθμα και συχνά ογκώδη κείμενα, τα οποία έφεραν το διακριτικό τίτλο αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Σ' όλη αυτή την περίοδο, παρά τις αλλαγές της πολιτικής η λογική του προγραμματισμού ή της ελλείψεώς της δεν άλλαξε. Τα κοινά χαρακτηριστικά όλων αυτών των, κατά καιρούς προσπαθειών ήταν τα ακόλουθα:

- Διαπίστωναν την ύπαρξη των διαφόρων προβλημάτων και τάσεων της Ελληνικής Οικονομίας.

- Περιελάμβαναν ένα γενικό μέρος, στο οποίο καθορίζονταν

οι στόχοι του οικονομικού αναπτυξιακού προγράμματος. Θα πρέπει να ομολογήσουμε ότι ο καθορισμός των στόχων ήταν γενικά επιτυχής, με την έννοια ότι εντοπίζονταν βασικά διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας και δινόταν η καθησυχαστική υπόσχεση ότι αυτά θα αντιμετωπισθούν.

- Ακολουθούσαν τα μέτρα, τα οποία εμφανίζονταν με τρόπο πολύ γενικό και των οποίων προσεκτική ανάγνωση αποδείκνυε υποτονικότητα, ατολμία, πρόσκληση στην τακτική του παρελθόντος και πλήρη διάσταση με τους εξαγγελόμενους στόχους.

- Κατά τη διάρκεια της υποθετικής εφαρμογής των διαφόρων προγραμμάτων λαμβάνονταν μέτρα, τα οποία είτε ήταν άσχετα με τους στόχους του εφαρμοσμένου προγράμματος είτε ήταν σαφώς εναντίον των στόχων αυτών, αλλά οπωσδήποτε δεν υπήρχε συνδιασμός στόχων και μέτρων οικονομικών προγραμμάτων.

- Σπανιότατα μετά το τέλος της περιόδου εφαρμογής των προγραμμάτων, γινόταν κάποιος απολογισμός αναφορικά με το βαθμό επιτυχίας τους· τις περισσότερες φορές πολλές από τις εξελίξεις της Ελληνικής Οικονομίας, που θα συνέβαιναν με πρόγραμμα ή χωρίς πρόγραμμα, απεδίδονταν στην εφαρμογή του προγράμματος.

- Κανένα πρόγραμμα δεν αντιμετώπισε τα διαρθρωτικά προβλήματα, ώστε να καταλήξει στην πρόταση αποτελεσματικών μέτρων σχετικά με την περιφερειακή ανάπτυξη, με την ανάγκη για δικαιότερη κατανομή των εισοδημάτων, με τη νορθή αντιμετώπιση των χρονίων προβλημάτων του αγροτικού τομέα, με την περισσότερο από ανησυχητική διόγκωση της σημασίας των κατοικιών μέσα στις συνολικές επενδύσεις και των δραστηριοτήτων του τριτογενή τομέα.

Είναι βέβαια γνωστό ότι στις οικονομίες που βασίζονται στην ιδιωτική πρωτοβουλία το οικονομικό πρόγραμμα αποτελεί ένα γενικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο κινείται σχετικά ελεύθερα η επιχειρηματική πρωτοβουλία. Δεν θα περιμέναμε συνεπώς, προγράμματα του

τύπου σοσιαλιστικών οικονομιών, τα οποία να καθορίσουν και να επιβάλουν με κάθε λεπτομέρεια όλες τις εκφάνσεις της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Θα απαιτούσαμε όμως την εφαρμογή προγραμμάτων εξίσου αποτελεσματικών με αυτά που από καιρό ρυθμίζουν τις γενικές κατευθύνσεις άλλων οικονομιών, περισσότερο αλλά και λιγότερο αναπτυγμένων από την Ελλάδα. Γιατί διαφορετικά δημιουργείται αυτόματα το ερώτημα: "Σε τι ακριβώς χρησιμεύει στην Ελληνική Οικονομία η ολοένα συνεχιζόμενη διεύρυνση του δημοσίου τομέα, ο οποίος το 1978 πραγματοποίησε συνολικές εισπράξεις της τάξεως 35% του ΑΕΠ έναντι 21,4% το 1960"; Τις αυξανόμενες εισπράξεις του θα ήταν αναγκαίο να τις διαθέσει για την άσκηση του συντονιστικού ρόλου της οικονομίας, ο οποίος του ανήκει, αλλά το οποίο αρνείται να αποδεχθεί. Δεν αρκεί γι' αυτό η απλή διαπίστωση των αδυναμιών και των διαρθρωτικών προβλημάτων της Ελληνικής Οικονομίας· ούτε, ακόμα, χρειάζεται η λήψη μέτρων που να περιορίζουν άμεσα την ιδιωτική πρωτοβουλία. Χρειάζονται, αντίθετα μέτρα συντονισμένα τα οποία άμεσα κατευθύνουν την ιδιωτική πρωτοβουλία, χωρίς εξαιρέσεις και υπαναχωρήσεις στη σταδιακή άμβλωση αυτών των αδυναμιών.

Και τώρα ας εξετάσουμε πολύ γενικά αυτή την οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας, που πραγματοποιήθηκε χωρίς σχεδιασμό και που συχνά υπερηφανευόμαστε γι' αυτή. Τα εξωτερικά της χαρακτηριστικά μπορούν, αναιφισβήτητα να θεωρηθούν ως ικανοποιητικά. Αν επαναπαυθούμε σ' αυτά έχουμε το δικαίωμα να διακηρύξουμε ότι η χώρα μας από σχεδόν υποανάπτυκτη το 1960, βρίσκεται ήδη, το 1978 στα πρόθυμα του σταδίου της αυτοδύναμης οικονομικής ανάπτυξης. Το άλμα αυτό κατορθώθηκε με την πραγματοποίηση σχετικά υψηλών ρυθμών προόδου του Α.Ε.Π. για ολόκληρη την εξεταζόμενη περίοδο 1960-1978. Ειδικότερα, αν πάρουμε το Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές, ο μέσος όρος της ετήσιας μεταβολής του για την περίο-

δο 1966-70 6,64% για την περίοδο 1971-76 5,70% και για την περίοδο 1977-78 8,68% οι ρυθμοί αυτοί, αν βασισθούμε στο Α.Ε.Π., σε σταθερές τιμές είναι αντίστοιχα, 7,74%, 6,66% και 2,30%. Οι πολύ ικανοποιητικοί αυτοί ρυθμοί κατέληξαν σε εφαιρειακά γρήγορη αύξηση του κατά κεφαλή εισοδήματος. Αυτό, σε τρέχουσες τιμές ήταν 15.707 δρχ. το 1960 και 107.409 το 1978, ενώ σε σταθερές ήταν αντίστοιχα, 11.429 δρχ. και 41.907 δρχ.

Εξάλλου, ο απασχολούμενος στον πρωτογενή τομέα παραγωγής πληθυσμός αντιπροσώπευε το 1961, το 53,80% της συνολικής απασχολήσεως, ενώ το 1978 υπολογίζεται στα 34%. Ακόμα οι εξαγωγές μας, ιδίως βιομηχανικών προϊόντων, εμφάνισαν θεαματική άνοδο στη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου: από το 1962 ως και το 1978 αυτές αυξήθηκαν 13 φορές. Τέλος, οι επίσημες στατιστικές για την εξέλιξη του ποσοστού της ανεργίας μας είναι απόλυτα ενθαρρυντικές.

Υπάρχει, όμως, δυστυχώς και η άλλη όψη του νομίσματος. Και αυτή η άλλη όψη είναι αρκετά απογοητευτική.

Τα πιο ευαίσθητα σημεία αυτής της άλλης όψεως του νομίσματος μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- Η οικονομική ανάπτυξη, που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα για την περίοδο 1960-1978, ήταν ανάπτυξη χωρίς παράλληλη αξιόλογη αύξηση του πληθυσμού της εκτός από τον πολύ χαμηλό ρυθμό γεννητικότητας, η αθρόα εξωτερική μετανάστευση αφαίρεσε από την αναπτυσσόμενη χώρα, όλους όσους αυτή δεν θα μπορούσε να απασχολήσει· το 1960 ο συνολικός πληθυσμός της Ελλάδας ήταν 8.237.400 και το 1987 9.360.000, δηλαδή στα 19 χρόνια ο μέσος ετήσιος ρυθμός περιόδου ήταν 0,62%. Φυσικά σ' αυτό συνέβαλε η εξωτερική μετανάστευση, η οποία από το 1960 ως το 1978 αφαίρεσε το 20,8% του συνολικού πληθυσμού του 1978, ο οποίος χωρίς την μετανάστευση θα ήταν 11.082.294. Το κατά κεφαλή εισόδημα τότε με την φυσικά όχι ορθή υπόθεση ότι όλα τα υπόλοιπα μεγέθη θα παρέμεναν α-

μετάβλητα, θα ήταν για το 1978 σε τρέχουσες τιμές 93.560 δρχ. και σε σταθερές μόνο 36.296 δρχ.

Φυσικά, στο επιχείρημα αυτό θα μπορούσε να αντιπαρατεθεί η κατ' αρχήν σωστή παρατήρηση ότι ο επιπλέον αυτός συνολικός και ενεργός πληθυσμός που θα παρέμενε εντός της χώρας θα συνέβαλε και αυτός στην όλη οικονομική της δραστηριότητα με αποτέλεσμα το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα του 1978 να ήταν υψηλότερο από ό,τι τώρα. Αλλά έτσι φθάνουμε στο δεύτερο ευαίσθητο σημείο της αναπτύξεως της Ελληνικής Οικονομίας.

- Η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας πραγματοποιήθηκε με μειούμενο ενεργό πληθυσμό· αυτός, ήταν για το 1960 3.558.080 εκατ. και το 1978 3.234.996, δηλαδή αντιπροσωπεύει το 35% περίπου του συνολικού πληθυσμού. Το πολύ χαμηλό αυτό ποσοστό του ενεργού συνολικού πληθυσμού μέσα στο συνολικό, έναντι αντιστοίχου 43% των χωρών της Ε.Ο.Κ., είναι βέβαια το φυσικό επακόλουθο της αθρόας εξωτερικής μεταναστεύσεως, η οποία συνέλαβε στη διεύρυνση της κορυφής των πυραμίδων του πληθυσμού μας, γιατί αύξησε το ποσοστό των ηλικιωμένων μέσα στο συνολικό πληθυσμό. Και τώρα ερωτάται, πώς, μ' αυτές τις συνθήκες είναι δυνατό να θριαμβολογούμε για το ότι η ανεργία μας είναι χαμηλότερη σε ποσοστό μέσα στον ενεργό πληθυσμό από ό,τι το αντίστοιχο των χωρών της Ε.Ο.Κ.

Η πραγματικότητα είναι ότι το οποιοδήποτε υπόδειγμα αναπτύξεως, που ακολουθήσαμε όχι μόνο δεν αύξησε τις ευκαιρίες για απασχόληση, αλλά επιπλέον τις μείωσε. Και φυσικά, αν δεν είχαμε την αθρόα εξωτερική μετανάστευση, που συμπίπτει με την εξεταζόμενη περίοδο είναι περισσότερο από βέβαιο απ' ότι το υπ' αριθμόν 1 πρόβλημα της Ελληνικής Οικονομίας θα ήταν η ανεργία της. Το βασικό πρόβλημα της Ελληνικής Οικονομίας δεν είναι ασφαλώς τώρα το πρόβλημα της ανεργίας· είναι όμως πρόβλημα υποαπασχολήσεως, η

οποία αντιπροσωπεύει για την περίοδο 1960-78 το 9,80 του συνολικού ενεργού πληθυσμού. Με την υπόθεση ότι οι μετανάστες, θα παρέμεναν εντός της Ελληνικής επικρατείας, μετά την αφαίρεση των παλιννοστούντων, θα ήταν 16,40%, και όχι πια υποαπασχόληση, αλλά ανεργία. Επομένως στην πραγματικότητα, η ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας δημιουργεί οξύτατο πρόβλημα ανεργίας, το οποίο φαινομενικά μόνο αμβλύνεται γιατί το 20% του Ελληνικού πληθυσμού αναζήτησε την τύχη του σε άλλα γεωγραφικά μήκη και πλάτη.

- Η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας, αν και διευκολύνθηκε σε τεράστιο βαθμό από τηνα θρόα μετανάστευση δεν φαίνεται, εν τούτοις να απόκτησε γερές βάσεις και γι' αυτό θέλει να εμφανίζεται ως "ειδική περίπτωση αναπτύξεως" ακριβώς γιατί η φυσιολογική της αναπτύξεως της δεν συμβιβάζεται με κανένα από τα γνωστά αναπτυξιακά υποδείγματα.

- Στην πορεία της οικονομικής αναπτύξεως οι στηλοβάτες της είναι δύο: οι υπερβολικές επενδύσεις σε κατοικίες και ο εξαιρετικά διογκωμένος τριτογενής της τομέας. Αντίθετα, οι δύο πραγματικά καίριοι τομείς της, δηλαδή η γεωργία και ημεταποίηση προσπαθούν μάταια να βρουν λύσεις μέσα στο δαίδαλο των μακροχρόνιων προβλημάτων τους. Με βάση ποιους άραγε ορθολογικούς υπολογισμούς οι δύο αυτοί "εύρωστοι" οικονομικοί κλάδοι θα μπορέσουν να εξασφαλίσουν στην ελληνική οικονομία, την είσοδό της στο στάδιο της αυτοδύναμης οικονομικής αναπτύξεως; Και πώς η είσοδος μας στην Ε.Ο.Κ. θα χρησιμεύσει ως μαγικό ραβδί, για να μας απαλλάξει απ' όλες τις αμαρτίες του παρελθόντος;

Εξυπακούεται, βέβαια, ότι θεωρούμε πολύτιμες τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι κατοικίες αλλά βρίσκουμε ότι το να απορροφούν το 31% των συνολικών ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, σε μια αναπτυσσόμενη οικονομία, δεν μπορεί παρά να εγκυμονεί κινδύνους. Ακόμα, δεν διαμφισβητούμε την χρησιμότητα και την αναγκαι-

ότητα για την οικονομία του τριτογενή τομέα.

Επειδή, όμως, ο τριτογενής τομέας εξυπηρετεί, απλώς, τη δραστηριότητα των δύο άλλων, δηλαδή του πρωτογενή και δευτερογενή, η συνεχής διόγκωσή του συγχρόνως, με την υποτονικότητα των δύο άλλων δεν μπορεί παρά να σημαίνει, για τον τριτογενή στροφή προς παρασιτισμό και ενίσχυση των δραστηριοτήτων της υπόγειας οικονομίας ή παραοικονομίας.

- Η οικονομική ανάπτυξη, είναι αλήθεια ότι εξασφάλισε στους κατοίκους της χώρας, που τελικά εξακολουθούν να παραμένουν σ' αυτή, ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο, γιατί η αύξηση του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος, μας έδωσε πάντως μια διάσταση "καταναλωτικής κοινωνίας". Σε ποιο όμως βαθμό η διάσταση αυτή μας ανήκει και σε ποιο βαθμό οφείλεται σε υπέρβαση στην εκτίμηση των δυνατοτήτων; Ένα όχι και τόσο ευκαταφρόνητο ποσοστό της συνολικής ακαθάριστης δαπάνης της οικονομίας, που όπως είναι γνωστό αποτελεί από την συνολική κατανάλωση και επένδυση, ίσο με 9%, υπερβαίνει την ακαθάριστη εθνική μας δαπάνη σε αγορείες τιμές. Αυτό το 9% αντιπροσωπεύει την παραπάνω υπέρβαση.

Εν τούτοις, για ολόκληρη την περίοδο 1960-78, αλλά και πριν απ' αυτή δεχόμαστε "ελαφρά τη καρδία" αυτό το άνοιγμα και δεν αντιδρούμε με οποιοδήποτε τρόπο για την αντιμετώπισή του εφαρμόζοντας το "πίστευε και μη ερεύνα" ως τότε όμως;

- Είναι αλήθεια ότι η οικονομική μας ανάπτυξη κατόρθωσε, στο διάστημα 1960-78 να αυξήσει 15,50 φορές τις εξαγωγές μας. Η εξέλιξη αυτή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ικανοποιητική, ακόμα και για τον πιο δύσπιστο παρατηρητή. Για να διατηρηθεί, όμως, αυτή η αισιοδοξία θα πρέπει να μην ενδιαφερθούμε για την παράλληλη εξέλιξη των εισαγωγών μας, να δεχθούμε ότι οι εξαγωγές δεν έχουν σχέση με τις εισαγωγές. Όμως, τότε, τι ακριβώς μας ενδιαφέρει από τις εξαγωγές; Είναι αλήθεια, δυνατό να περι-

ορίζεται το ενδιαφέρον μας στην απλή διαχρονική τους εξέλιξη σε απόλυτους αριθμούς; Φυσικά όχι. Και η πραγματικότητα δυστυχώς, είναι ότι η οικονομική μας ανάπτυξη είναι συνυφασμένη με την ανάγκη ολοένα μεγαλύτερων εισαγωγών, τις οποίες οι εξαγωγές μας, αν και αυξήθηκαν 15,50 φορές, μέσα στην εξεταζόμενη περίοδο, εξακολουθούν να καλύπτουν μόνο το 40,8% (έναντι 29% το 1960).

- Η οικονομική μας ανάπτυξη, τέλος, έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει, στην πορεία της, ικανοποιητικό ρυθμό διευρύνσεως της αγοράς βιομηχανικών προϊόντων παραγόμενων στο εσωτερικό. Η διατήρηση εντελώς αμετάβλητου του τρόπου κατανομής εισοδημάτων, καθ' όλο το διάστημα της εξεταζόμενης περιόδου δεν κατόρθωσε να δημιουργήσει νέους συνδιασμούς καταναλωτικών ροπών, οι οποίοι να είναι ενισχυτικά της ενεργού ζήτησεως βιομηχανικών προϊόντων εγχώριας παραγωγής. Γιατί, η εσωτερική αγορά βιομηχανικών προϊόντων είναι αδύνατο να ενισχυθεί σε οικονομίες, στις οποίες η κατανομή καταλήγει σε σχήματα, που εξασφαλίζουν ρυθμούς αυξήσεως του εισοδήματος των αγροτών και εργαζομένων, χαμηλότερους από τον ρυθμό αυξήσεως της βιομηχανικής παραγωγής· εκτός, βέβαια, αν οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων καλύπτουν αυτή τη διαφορά και επί πλέον δεν καταλήγουν σε δυσμενείς όρους εμπορίου, πράγμα που δυστυχώς δε συμβαίνει στη χώρα μας.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Τ Ρ Ι Τ Ο

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

3.1. Γενικά περί πληθωρισμού

Ο πληθωρισμός αποτελεί πολυσύνθετο φαινόμενο, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες και συνδέεται με τους περισσότερους.

Αλλά τι είναι πληθωρισμός; Οπωσδήποτε δεν είναι η αύξηση της τιμής ορισμένων ειδών ή υπηρεσιών. Διότι είναι δυνατό τα ακριβά είδη ή υπηρεσίες να υποκατασταθούν με πιο φθηνά, περιορίζοντας έτσι το ειδικό βάρος τους στο σύνολο των αγαθών, πράγμα που σημαίνει ότι, παρά την αύξηση της τιμής του άλφα ή βήτα εμπορεύματος ή υπηρεσίας το γενικό επίπεδο των τιμών, μπορεί να μένει όπως ήταν. Από πρώτη ματιά ο πληθωρισμός σημαίνει άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών, μείωση της αγοραστικής δύναμης του χρήματος. Η ταχύτητα αυτής της μείωσης είναι ενδεικτική των ρυθμών του πληθωρισμού.

Ωστόσο όμως δεν πρέπει να θεωρείται πληθωριστική η οποιαδήποτε άνοδος του γενικού επιπέδου των τιμών.

Εδώ έχουμε υπόψη μας κυρίως τη συγκριτική άνοδο του γενικού επιπέδου τιμών σε περίοδο που ο κύκλος της κεφαλαιοκρατικής αναπαραγωγής βρίσκεται σε ανοδική πορεία. Τότε η συνολική ζήτηση είναι κατά κανόνα, μεγαλύτερη της συνολικής προσφοράς, με συνέπεια την άνοδο των τιμών. Αλλά από το πέρασμα από την άνοδο στην κάθοδο της αναπαραγωγής (λόγω νομοτελειικών κυκλικών διακυμάνσεων που χαρακτηρίζουν τον καπιταλισμό) συντελείται σχεδόν ακριβώς το αντίθετο. Έτσι, κατά μέσο όρο, το επίπεδο των τιμών μένει σχεδόν αμετάβλητο στην περίπτωση που οι άνοδοι σε περιόδους ευ-

νοϊκές αντισταθμίζονται από τις καθόδους στις περιόδους δυσμενών συγκυριών. Τέτοιες καταστάσεις είναι γνωστές στην οικονομική ιστορία.

Επομένως, ο πληθωρισμός δεν σημαίνει συγκυριακή, αλλά σταθερή και μακρόχρονη (δηλαδή πέρα απ' τις κυκλικές διακυμάνσεις) άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών. Ο πληθωρισμός δεν σημαίνει προσωρινή (συγκυριακή) μείωση της αγοραστικής δύναμης του χρήματος, που αντισταθμίζεται αργότερα με ισάξια αύξησή της, αλλά συνεχή πτώση της δύναμης αυτής.

Άρα στη διαμόρφωση του πληθωρισμού συντελούν παράγοντες ανεξάρτητα από τις συγκυριακές διακυμάνσεις, μια και η ενέργειά τους σημειώνεται σε χρόνο πολύ μικρότερο από τη χρονική διάρκεια ενός κύκλου αναπαραγωγής. Η ανίχνευση αυτών των παραγόντων (αιτιών) του πληθωρισμού ρίχνει φως στην κεφαλαιοκρατική φύση του φαινομένου.

Σ' αυτή την κεφαλαιοκρατική φύση ανάγονται όλα τα σημαντικότερα αίτιά του. Πολλοί οικονομολόγοι στην προσπάθειά τους να διαπιστωθούν τα αίτια του πληθωρισμού οδήγησαν σε μια ταξινόμηση των διαφόρων μορφών πληθωρισμού. Όπως ο BOWEN λέει: "Δεν είναι πια της μόδας να μιλάμε απλώς για πληθωρισμό, αλλά αντίθετα πρέπει να γινόμαστε σαφείς, αν μιλάμε για πληθωρισμό κόστους, πληθωρισμό ζητήσεως, πληθωρισμό πλεονάζουσας ζητήσεως, πληθωρισμό μισθών, χρηματικό πληθωρισμό, διαρθρωτικό πληθωρισμό, πληθωρισμό αγοραστή, πληθωρισμό πωλητού, πληθωρισμό κέρδους κ.λ.π." Ερωτάται, λοιπόν αν είναι χρήσιμη η διάκριση του πληθωρισμού ή είναι πηγή ανωμαλιών και αν είναι χρήσιμη η διάκριση τότε τι σημαίνει αυτό στην πράξη;

Από τις παραπάνω διακρίσεις, εκείνες που παρουσιάζουν ενδιαφέρον είναι οι περιπτώσεις του "πληθωρισμού ζητήσεως" και του "πληθωρισμού κόστους". Μια πολύ γενική περιγραφή των δύο αυτών μορ-

φών πληθωρισμού δίνεται παρακάτω:

α) Πληθωρισμός ζήτησης: Κατά την άποψη αυτή ο πληθωρισμός είναι αποτέλεσμα της υπερβάλλουσας ζήτησης. Καθώς μια οικονομία πλησιάζει το επίπεδο της πλήρους απασχόλησης αρχίζουν να δημιουργούνται στενότητες στην αγορά ορισμένων παραγωγικών συντελεστών με συνέπεια την αύξηση της τιμής των. Η αύξηση της τιμής των παραγωγικών συντελεστών προκαλεί αύξηση του κόστους παραγωγής και επομένως αύξηση της τιμής των προϊόντων. Καθώς η οικονομία πλησιάζει το επίπεδο της πλήρους απασχόλησης, παραπέρα αύξηση της συνολικής ζήτησης εξ' ορισμού είναι πληθωριστική εφόσον δεν αυξάνεται η παραγωγή.

β) Πληθωρισμός κόστους: Η άποψη ότι ο πληθωρισμός είναι αποτέλεσμα υπερβάλλουσας ζήτησης δεν εξηγεί γιατί υπάρχει πληθωρισμός και σε περιόδους χαμηλής σχετικά ζήτησης, δηλαδή σε περιόδους ανεργίας και μείωσης του εισοδήματος. Ο πληθωρισμός κόστους τονίζει το ρόλο των εργατικών σωματείων και τη δύναμη των ολιγοπωλίων. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, τα εργατικά σωματεία ή ορισμένα απ' αυτά έχουν αρκετή δύναμη, ώστε να μπορούν να πετυχαίνουν αυξήσεις των μισθών και ημερομισθίων και ακόμα και όταν υπάρχει σχετική ανεργία. Από τη μεριά τους, τα μεγάλα μονοπώλια και ολιγοπώλια έχουν αρκετή δύναμη στην αγορά να μεταβιβάζουν τις αυξήσεις του κόστους, που προκαλούνται από την αύξηση των εργατικών μισθών, στους αγοραστές αυξάνοντας την τιμή του προϊόντος. Πολλά όμως από τα προϊόντα αποτελούν πρώτη ύλη για την παραγωγή άλλων αγαθών που σημαίνει αύξηση του κόστους και της τιμής του. Κατ' αυτό τον τρόπο η αρχική αύξηση του κόστους σε ορισμένους κλάδους διαχέεται σ' ολόκληρη την οικονομία με αποτέλεσμα την αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών.

Είναι φανερό ότι η παραπάνω διαδικασία μπορεί να ξεκινήσει τόσο από τα εργατικά σωματεία (αύξηση μισθών) όσο και από τις

επιχειρήσεις (αύξηση κερδών).

Στον πληθωρισμό κόστους ανήκει φυσικά και η περίπτωση που η αύξηση του κόστους προέρχεται από την αύξηση της τιμής ορισμένων βασικών πρώτων υλών και ενέργειας, βασικά της τιμής του πετρελαίου. Η αύξηση της τιμής του πετρελαίου που πέτυχαν στην περίοδο 1973-79 οι χώρες του ΟΠΕΚ (ΟΡΕΚ) είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα πληθωρισμού κόστους.

3.2. Γενικά περί πληθωρισμού στην Ελλάδα

Ας αρχίσουμε εξετάζοντας την εξέλιξη του μεταπολεμικού πληθωρισμού στην Ελλάδα. Στα πρώτα χρόνια μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, παρά τη μεταρρύθμιση του νομίσματος, η αξία της δραχμής μειωνόταν γρήγορα. Η κυκλοφορία των τραπεζογραμματιών αυξανόταν εντατικά. Ο πίνακας που ακολουθεί δείχνει την αύξηση της κυκλοφορίας των τραπεζογραμματιών στα χρόνια 1946-1952 και την αύξηση του τιμαρίθμου.

Κυκλοφορία Τραπεζογραμματιών		Αύξηση τιμαρίθμου	
Ποσοστό χρονιάτικης αύξησης		με βάση	
Χρόνος σε δις		1938=100	
1946	537	----	146
1947	974	81,4%	216
1948	1202	23,4%	266
1949	1859	54,7%	283
1950	1887	1,5%	324
1951	2198	16,5%	356
1952	2476	12,6%	358

Πηγή: Μηνιαία Στατ. Δελτία, Οικον. Ταχυδρόμος 2.7.1982, σελ. 51.

Στην περίοδο 1946-52 η κυκλοφορία των τραπεζογραμματιών υπερτετραπλασιάστηκε, η υποτίμηση της δραχμής οδήγησε σε μεγάλο πληθωρισμό και ακρίβεια. Το 1953 η τιμή του ψωμιού αυξήθηκε κατά 26%, του κρέατος κατά 48%, του φυτικού λίπους κατά 32%, ψαριών κατά 100%, γάλακτος κατά 60%, ζάχαρης κατά 40%, ηλεκτρικού ρεύματος κατά 43%, ρούχων κατά 50%. Μια τέτοια αισθητή άνοδος των τιμών και η πτώση της αξίας της δραχμής συνεπάγονταν αύξηση του τιμάριθμου της ζωής με οδυνηρές συνέπειες στο βιοτικό επίπεδο των εργατουπαλλήλων. Μετά το 1955 εκδηλώθηκε μια σχετική κάμψη των ρυθμών του πληθωρισμού. Θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε εξ αρχής, πως ο πληθωρισμός δεν έλειψε από το προσκήνιο της ελληνικής επικαιρότητας σ' όλη τη μεταπολεμική περίοδο. Οι ρυθμοί και η οξύτητα εκδήλωσης του πληθωρισμού είχαν σκαμπανεβάσματα ως το 1970 ήταν σχετικά χαμηλοί, στην επόμενη όμως δεκαετία, ο πληθωρισμός πήρε καταστροφικές διαστάσεις.

Στον παρακάτω πίνακα δίνονται οι ρυθμοί του πληθωρισμού στο χρονικό διάστημα 1954-1971, με βάση τα επίσημα στατιστικά στοιχεία.

Τα δεδομένα που περιέχει ο πίνακας αφορούν το γενικό δείκτη του καταναλωτή. Τα μέσα ποσοστά του γενικού δείκτη κρύβουν μεγάλες ανισότητες. Ανεξάρτητα από τις μεθοδολογικές ατέλειες, ο "μέσος δείκτης" ισοπεδώνει τους πάντες και τα πάντα, δηλαδή με άλλα λόγια στρεβλώνει την πραγματικότητα.

Πίνακας

<u>Χρόνος</u>	<u>Ρυθμός</u>	<u>Χρόνος</u>	<u>Ρυθμός</u>
1954	15,0	1963	3,0
1955	5,7	1964	0,8
1956	9,7	1965	3,0
1957	2,3	1966	5,0
1958	1,4	1967	1,5
1959	2,3	1968	0,3
1960	1,6	1969	2,5
1961	1,8	1970	2,9
1962	-0,3	1971	3,0

Πηγή Οικονομικός Ταχυδρόμος 30.10.980, σελ. 18.

Ας δούμε ένα παράδειγμα στηριζόμενοι στα επίσημα δεδομένα της ΕΣΥΕ. Αν πάρουμε σαν βάση το 1959=100%, ο γενικός δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε το 1965 σε 111%. Πώς διαμορφώθηκε όμως η εξέλιξη των τιμών βασικών ομάδων εμπορευμάτων που στο σύνολό τους απαρτίζουν το γενικό δείκτη καταναλωτή; Την ίδια περίοδο, λοιπόν, ο δείκτης των τιμών της διατροφής αυξήθηκε στο επίπεδο 115,3, δηλαδή σημείωσε 4,3 μονάδες μεγαλύτερη άνοδο από το γενικό δείκτη. Στα οινοπνευματώδη ποτά και στον καπνό ο δείκτης έφτασε 126,9, στην υγεία και ατομική καθαριότητα 115,2, και στις μεταφορές-επικοινωνίες 117,4. Είναι πασίγνωστο πως η κατανάλωση αυτών των προϊόντων πραγματοποιείται στη συντριπτική τους πλειοψηφία από τις εργαζόμενες μάζες, ακριβώς τη δυσανάλογη αύξηση αυτών των τιμών την πληρώνουν όλοι οι εργαζόμενοι που αποτελούν τη μεγάλη πλειοψηφία του πληθυσμού.

Η ανύψωση των τιμών έστω και αν φαινόταν επιφανειακά με

το γενικό δείκτη σχετικά χαμηλή, επιβαρύνει ουσιαστικά τις εργατικές αποδοχές. Όσον αφορά τώρα τους εργοδότες, οι οποίοι αποτελούν το 2,3% του πληθυσμού της χώρας όχι μόνο δεν θίγονται τα εισοδήματά τους από τον πληθωρισμό, αντίθετα αυτοί αποκομίζουν κέρδη. Οι σκοποί του κεφαλαίου είναι γνωστοί -όσο το δυνατό μεγαλύτερο κέρδος- η ταχτική και οι μηχανισμοί λειτουργείας υποτάσσονται ακριβώς στους σκοπούς αυτούς.

Αντίθετα, οι εργαζόμενοι, που υποβάλλονται στην εκμετάλλευση από το κεφάλαιο, δεν έχουν να κρύψουν τίποτα, γιατί δεν έχουν τι να κρύψουν, παλεύουν και αγωνίζονται για να μην τους αφαιρείται αυθαίρετα μέρος των εισοδημάτων που απόκτησαν με μεγάλους κόπους, ιδρώτα και θυσίες. Έτσι λοιπόν η διαφορά ανάμεσα στο γενικό δείκτη καταναλωτή και στα βασικά είδη εμπορευμάτων έχει ουσιαστική σημασία στη μελέτη και ανάλυση διαμόρφωσης τιμών, πληθωρισμού και αποδοχών.

Η έξαρση όμως του μεγάλου πληθωρισμού στην Ελλάδα άρχισε να μαινεται μετά το 1972, ο πίνακας απεικονίζει την ολική του προβλήματος.

Χρόνος Ρυθμού αύξησης τιμών κατ/τή %.

1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983
4,3%	15,5%	26,9%	13,4%	13,3%	12,1%	12,6%	19,0%	24,9%	24,5%	21,0%	20,5%

Πηγή: Οικονομικός Ταχυδρόμος 30.10.1980, σελ. 18 και 7.6.1983, σελ. 17.

Τα στοιχεία αυτά απεικονίζουν παραστατικά την δραματική άνοδο των τιμών που εκδηλώθηκε απότομα το 1973. Φυσικά η έκρηξη αυτή ορίμαζε νωρίτερα σαν αποτέλεσμα της οικονομικής πολιτικής της άρχουσας τάξης, η δικτατορία με την αντιλαϊκή πολιτική

βάθυνε τη διαδικασία αυτή. Ο καλπασμός των τιμών άρχισε να εκδηλώνεται από τις αρχές του 1973 και ήδη το Μάρτη του 1974 η αύξηση των τιμών ήταν κατά 33,4% μεγαλύτερη από το Μάρτη του 1973. Ανέβηκαν πολύ οι τιμές διαφόρων βασικών ειδών και υπηρεσιών, τρόφιμα, ένδυση, νοίκια, καύσιμα, ηλεκτρικό ρεύμα, μεταφορές και άλλα από 55% μέχρι 100% στο χρονικό διάστημα από Δεκέμβρη 1972 μέχρι το καλοκαίρι του 1974.

Η κυβέρνηση της δικτατορίας, μέσα σ' αυτή τη χαώδη κατάσταση και τις διαταραχές στην αγορά, προσέφυγε στα γνωστά αντιπληθωριστικά μέτρα που όχι μόνο δεν άμβλυαν την οξύτητα του πληθωρισμού, μα τον τροφοδοτούσαν περισσότερο. Το πρώτο, μεγάλο εννοείται, μέτρο ήταν η επίσημη καθήλωση ονομαστικών μισθών και ημερομισθίων των εργαζομένων. Όπως είναι γνωστό, με τη μεγάλη ανύψωση των τιμών η αγοραστική δύναμη του πληθυσμού είχε δεχθεί μεγάλο πλήγμα και το κόστος της ζωής είχε ανέβει αισθητά. Η καθήλωση των ημερομισθίων κι ο περιορισμός των επενδύσεων προκάλεσαν αύξηση της ανεργίας και στεγαστικών δανείων, κάτι περισσότερο, η δικτατορία επέβαλε ειδικούς φόρους στις οικοδομές και στην ακίνητη περιουσία. Όλα αυτά τα μέτρα, και άλλα που δεν αναφέρθηκαν, έφεραν αντίθετο αποτέλεσμα από το αναμενόμενο. Ο πληθωρισμός εντάθηκε και, λίγο αργότερα, οι βλαβερές συνέπειες των μέτρων αυτών εκδηλώθηκαν στον οικονομικό τομέα. Το 1973-74 πολλές οικοδομές κατοικιών και άλλες κατασκευές ανέγερσης βιομηχανιών και έργων υποδομής απονεκρώθηκαν και αποπερατώθηκαν μετά από χρόνια. Οι εισαγωγές καθόλου δεν ελαττώθηκαν, αντίθετα διογκώθηκαν και, με τις ανατιμήσεις που έγιναν στην εσωτερική αγορά, δίπλα στα άλλα, φυσιολογικά ωθούσαν στην παραπέρα διόγκωση των τιμών. Πιο κάτω υπάρχουν μερικά στοιχεία για την αύξηση των τιμών στην περίοδο 1967-1974 σε δέκα είδη διατροφής, σε δραχμές και ποσοστά αύξησης.

Είδη διατροφής	Τιμές	Τιμές	%αύξηση	Τιμές	%αύξηση	Τιμές	%αύξηση
	1967	1973	1973	1974	1974	1973	1974
Αρνί Ντόπιο	48	69,40	145%	115	165%		240%
Μοσχάρι "	46,80	79,80	169%	97,50	122%		207%
Κεφαλοτύρι	48	67	140%	81	121%		168%
Μαρμπούνια Νωπά	32-70	70-114	164%	84-137	120%		410%
Γόπες Νωπές	16-30	20-45	143%	25-54	121%		170%
Λάδι	27	48	180%	60-67	133%		233%
Τυρί φέτα	34	46	135%	58	125%		170%
Μπακαλιάρος	19	47	247%	62	132%		326%
Ζάχαρη	13	17,60	137%	22,70	130%		174%
Ψωμί	5,20	6,20-7,80	134%	8,50	121%		144%

φαίνεται καθαρά από τον πίνακα ότι η μεγάλη καμπή στην ανύψωση των τιμών σημειώθηκε στα χρόνια 1973-74. Στη διάρκεια 1967-73 ο ρυθμός αύξησης των τιμών στα δέκα αυτά είδη διατροφής κυμαινόταν από 134% μέχρι 247%.

Ενώ το 1974 σε σχέση με το 1973, ο ρυθμός αυτός διαμορφωνόταν από 120% μέχρι 165%, στη χρονική περίοδο 1967-1974%, ο ρυθμός ανόδου των τιμών στα προϊόντα που αναφέραμε ανερχόταν, από 144% στο ψωμί, μέχρι 410% στα νωπά μπαρμπύνια. Μετά το 1974, ο ψηλός ρυθμός ανόδου των τιμών διατηρήθηκε και κινούνταν στο ύψος του 12,1% μέχρι 13,4% έως το 1978. Από το 1979 έχουμε μια νέα έξαρση του πληθωρισμού, καθώς στα χρόνια 1979-82 ο ρυθμός ανόδου του δείκτη τιμών καταναλωτή ανερχόταν πια από 19% μέχρι 24,9%. Δηλαδή έχουμε να κάνουμε όχι μόνο με ποσοτικές αλλαγές, μα και με ποιοτικά νέο φαινόμενο ασταμάτητου πληθωρισμού σε συνθήκες ειρηνικές. Παρά τα μέτρα που παίρνανε οι τότε κυβερνήσεις έφερναν το αντίθετο αποτέλεσμα από αυτό που διακήρυχναν. Στόχος τους ήταν η καταπολέμηση του πληθωρισμού, η συγκράτηση του ελλείμματος του ισοζυγίου, η επέκταση των επενδύσεων, η αύξηση της παραγωγικής δραστηριότητας, η κάλυψη των αναγκαίων δαπανών για την άμυνα, η βελτίωση των εισοδημάτων των εργαζομένων στις πόλεις και στην ύπαιθρο και καμιά νέα φορολογία δεν θα επιβληθεί το 1977. Τι επακολούθησε θα το δούμε με συγκεκριμένους αριθμούς από επίσημες πηγές. Δεν επιτεύχθηκε η καταπολέμηση του πληθωρισμού, ο γενικός δείκτης ανόδου των τιμών του 1977 ανήλθε σε 12,1%. Εάν πάρουμε το 1974 για 100, το 1977 ο δείκτης των τιμών διατροφής ανέβηκε στα 145,1 στα οινοπνευματώδη ποτά και καπνό 134,8, ένδυση και υπόδηση 142,3, στέγαση 138,6, υγεία και ατομική καθαριότητα 168,6, εκπαίδευση, μόρφωση, αναψυχή 155, μεταφορές και επικοινωνίες 143,4,

διαρκή είδη για άμεση κατανάλωση 129,9 και λοιπά αγαθά, υπηρεσίες 150,4. Ένα αυτό. Ως προς το δεύτερο στόχο, δηλαδή τη συγκράτηση ελλείμματος του ισοζυγίου, η πολιτική της τότε κυβέρνησης λειτούργησε σαν επιταχυντής και βάθυνε το χάσμα περισσότερο. Έτσι, το 1977 το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου έφτασε τα 4.053 εκατομμύρια δολάρια, δηλαδή αυξήθηκε σε σχέση με το 1976 κατά 1.017 εκατομμύρια δολάρια. Το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε κατά 175 εκατομμύρια δολάρια και έφτασε το ποσό των 1.267 εκατομμυρίων δολαρίων. Η κυβέρνηση πρόσέφυγε σε δανεισμό, το 1977, 40 δισεκατομμυρίων δραχμών. Τώρα για το αν δεν "επιβλήθηκε" καμιά νέα φορολογία, να τι λέει η γλώσσα της πραγματικότητας: Το συνολικό κόστος της φορολογίας του κρατικού προϋπολογισμού αυξήθηκε από 160.605 εκατομμύρια δραχμές, ήτοι αυξήθηκε κατά 24.405 εκατομμύρια δραχμές.

Είναι φανερό, λοιπόν, πως το συνολικό φορολογικό βάρος αυξήθηκε κατά 15,6% το 1977 σε σύγκριση με το 1976. Οι έμμεσοι φόροι, όμως, σημείωσαν ακόμα μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης. Ενώ το 1976 ανερχόταν στα 112.296 εκατομμύρια δραχμές, το 1977 ανέβηκαν στα 138.592 εκατομμύρια δραχμές, δηλαδή σημείωσαν αύξηση κατά 22,1%. Χαρακτηριστικό είναι η άμεση φορολογία αυξήθηκε μόνο κατά 2% το 1977 σε σύγκριση με το 1976. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι: οι στρατιωτικές δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού το 1977 αυξήθηκαν κατά 6,2 δισεκατομμύρια σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο και έφτασαν το ποσό των 53,1 δισεκ. δραχμών, δηλ. σημείωσαν αύξηση κατά 13,2%. Σταθήκαμε σ' αυτό το παράδειγμα γιατί και στα μετέπειτα χρόνια οι υπεύθυνοι κύκλοι της άρχουσας τάξης μιλούσαν για παρόμοια μέτρα που τα βάπτιζαν "αντιπληθωριστικά προγράμματα". Η ζωή, η ελληνική πραγματικότητα όμως τραβού-

σέ την πορεία της κι αυτό πήγαζε από τους ίδιους τους στόχους της οικονομικής πολιτικής της ελληνικής αστικής τάξης. Δίπλα στους άλλους παράγοντες, η άρχουσα τάξη προετοίμαζε την εποχή εκείνη την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Πραγματοποιούνταν μια διαδικασία προσαρμογής της Ελληνικής οικονομίας, στη σφαίρα της παραγωγικής δραστηριότητας, της κυκλοφορίας, αγοράς κ.λ.π. Οι τιμές, ή πιο συγκεκριμένα το επίπεδό τους, έπρεπε υποχρεωτικά να προσαρμόζεται προς το επίπεδο των χωρών μελών της ΕΟΚ. Γνωρίζουμε πως η παραγωγικότητα της Ελληνικής βιομηχανίας φθάνει μόλις το 40% της κοινοτικής και συνεπώς το κόστος παραγωγής είναι μεγαλύτερο. Έπρεπε λοιπόν τη διαφορά αυτή κάποιος να την καλύψει, βρέθηκε ο μηχανισμός της έκδοσης χαρτονομίσματος, ο πληθωρισμός. Αυτή ήταν η πρώτη γεύση και "ωφέλεια" που δοκίμασε η Ελλάδα με την ένταξη στην ΕΟΚ μπορούμε να πούμε προκαταβολικά. Το 1979 ο δείκτης τιμών καταναλωτή στα είδη διατροφής, με βάση το 1974=100, ανέβηκε στα 206,4, ένδυση και υπόδηση 223,7, στέγαση 199,6, υγεία και ατομική καθαριότητα 236,4 κ.λ.π. Το 1980 σε σύγκριση με το 1979, οι τιμές ανέβηκαν ραγδαία κυρίως στα τρόφιμα. Το ψωμί αυξήθηκε κατά 36,2%, το κρέας από 33,1% μέχρι 53,2%, τα ψάρια από 27,4% μέχρι 57,3% η τιμή του ελαιόλαδου υψώθηκε κατά 31,4% του τυριού κατά 26,3% κ.λ.π.

Συμπερασματικά ο πληθωρισμός του 1980 ήταν πληθωρισμός εισαγωγής κατά κύριον λόγον, και κατά δεύτερον πληθωρισμός κόστους και ζητήσεως.

3.3. Πληθωρισμός Εγγενής ή Εισαγόμενος

Οι αυξομειώσεις του γενικού επιπέδου των τιμών στο εσωτερικό δεν είναι μόνο αποτέλεσμα του συνόλου των επιδράσεων των

δυνάμεων της εσωτερικής αγοράς συγκεκριμένου κράτους, αλλά δυνατό να οφείλονται και σε αυξομειώσεις των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Το μέγεθος δε των επιδράσεων αυτών εξαρτάται από το βαθμό ευαισθησίας και εξαρτήσεως της εσωτερικής οικονομίας έναντι των εξωτερικών αγορών και του ύψους των εισαγόμενων ποσοτήτων δηλαδή της ελαστικότητας της ζήτησεως των εισαγωγών και συνεπώς του ποσοστού του ακαθάριστου εισοδήματος που αντιπροσωπεύουν οι εισαγωγές. Συγκεκριμένα για την Ελλάδα, οι εισαγωγές του έτους 1974 αντιπροσωπεύουν το 26% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος έναντι του 25% του 1975. Αποτελεί δε χαρακτηριστικό γεγονός ότι το μόνιμο έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών (πίνακας) οφείλεται στο μόνιμο και αρκετά μεγάλο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου πληρωμών.

Παρατηρούμε, πως η Ελληνική Οικονομία παρουσιάζει σοβαρή εξάρτηση από το εξωτερικό και γι' αυτό η αύξηση του κόστους των εισαγομένων προκαλούν αυξητικές επιδράσεις στο επίπεδο κόστους των εκγχωρίων παραγομένων αγαθών με τελικό να παρατηρείται αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών της εσωτερικής αγοράς.

Οι επιδράσεις αυτές μπορούν να διακριθούν με άμεσες και έμμεσες, και η ένταση αυτών εξαρτάται από την ελαστικότητα της ζήτησεως των εισαγομένων σε σχέση προς την τιμή καθώς και προς την ελαστικότητα της προσφοράς αυτών. Πρέπει να σημειωθεί, πως οι έμμεσες επιδράσεις και μάλιστα στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου καταβάλλεται μια οσβαρή προσπάθεια υποκαταστάσεως των εισαγωγών, είναι πολύ σοβαρές. Οι αναπτυσσόμενες χώρες στην προσπάθειά τους να μειώσουν τον όγκο των εισαγωγών και συνεπώς να μειώσουν τον βαθμό εξαρτήσεώς τους από τις αναπτυσσόμενες χώρες και να βελτιώσουν έτσι το ισοζύγιο πληρωμών, προβαίνουν σε υποκατάσταση των εισαγωγών με το να παράγουν τα

εισαγόμενα αγαθά στο εσωτερικό.

Η προσπάθεια αυτή οδηγεί τελικά αν όχι σ' όλες -στις περισσό-
σότερες αναπτυγμένες χώρες σε αντίθετα αποτελέσματα.

Και τούτο, γιατί λόγω της μη υπάρξεως εις το εσωτερικό
επαρκή ποσότητας πρώτων υλών και ημικατεργασμένων προϊόντων, η
η προσπάθεια αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής τελικών αγαθών
οδηγεί σε διαρκώς μεγαλύτερη αύξηση των εισαγόμενων πρώτων
υλών και συνεπώς:

α) Σε μεγαλύτερη εξάρτηση των αναπτυσσόμενων χωρών από τις
αναπτυγμένες χώρες και

β) Σε μεγαλύτερη αύξηση των τιμών των προϊόντων της εγχώριας
παραγωγής λόγω αυξήσεως του κόστους ή και λόγω αυξήσεως των
κερδών. Το τελευταίο, δηλαδή η αύξηση των τιμών λόγω αυξήσεως
των κερδών, είναι πολύ πιθανόν να συμβεί και από το γεγονός
ότι οι εγχώριες βιομηχανίες προστατεύονται από δασμολογικά
τείχη και άλλους ποσοστικούς περιορισμούς των εισαγωγών. Η
ποσοστιαία συμμετοχή της αυξήσεως του κόστους ή των κερδών
ή της ζήτησεως των τελικών προϊόντων στην αύξηση των τιμών
και αγαθών της Εγχώριας παραγωγής, εξαρτάται, συνεπώς από το
μέγεθος της ελαστικότητας της υποκαταστάσεως των πρώτων υλών
και ημικατεργασμένων προϊόντων, του ύψους της δασμολογικής
προστασίας και του βαθμού ελαστικότητας της ζήτησεως αντιστοι-
χως.

Επίσης, το ύψος των εισαγομένων ποσοτήτων και έμμεσα το
ύψος των τιμών των εισαγομένων ως και τις τιμές του εσωτερικού
επηρεάζονται και από την κατάσταση της οικονομικής δραστηριότη-
τας της χώρας, την εισοδηματική πολιτική και την πολιτική στα-
θερότητα. Συγκεκριμένα, υψηλές αυξήσεις του διαθέσιμου προσωπι-
κού εισοδήματος ή του ρυθμού αυξήσεως του εθνικού προϊόντος
συνδιαζόμενες με ελαστική ζήτηση αγαθών από εξωτερικές αγορές

οδηγούν σε μεγάλες αυξήσεις των εισαγομενων ποσοστών. Επειδή δε η εισοδηματική ελαστικότητα της τιμής και επειδή οι μεταβολές στο εισόδημα ξεπερνούν πολλές φορές τις μεταβολές των τιμών, οι αυξήσεις των τιμών των εισαγομένων αγαθών καταλήγουν στον πληθωρισμό κόστους. Βέβαια το ύψος των εμμέσων επιδράσεων επί της τιμής των εγχωρίων προϊόντων, που προέρχεται από τις επιδράσεις της αυξήσεως ή της μειώσεως των τιμών των εισαγομένων αγαθών, δυνατόν να περιορισθούν λόγω μειώσεως των εξαγωγών και διαθέσεως των εισαγομένων στην εγχώρια αγορά.

Αν παρατηρήσουμε το διάγραμμα ο δείκτης των τιμών των εισαγομένων σαφώς επηρεάζει τον γενικό δείκτη του τιμαρίθμου χονδρικής πωλήσεως. Χαρακτηριστικά:

α) Από το 1961-1970 και οι δύο δείκτες παρουσιάζουν μια ομαλή πορεία. Από το 1964-1970 ο Δ. Τ των εισαγομένων βρίσκεται κάτω από την γραμμή του γενικού δείκτη. Αυτό προφανώς οφείλεται στην αύξηση της παραγωγικότητας των χωρών απ' όπου εγένετο οι εισαγωγές με συνέπεια σημαντική μείωση των τιμών των εισαγομένων καθώς και την μείωση των δασμολογικών συντελεστών από την πλευρά της Ελλάδας, ως και λοιπούς παράγοντες.

Συνεπώς στο διάστημα 1967-1970 οι τιμές των εισαγομένων επηρεάζουν μεν το ύψος των τιμών εσωτερικού, αλλά αντιπληθωριστικά και πληθωριστικά όπως συμβαίνει στο διάστημα προ και μετά την περίοδο αυτή. Από το άλλο μέρος ο γενικός δείκτης τιμών Εσωτερικών επηρεάστηκε κυρίως από την αύξηση των γεωργικών επιδοτήσεων ως και την αύξηση των εμμέσων φόρων, οι οποίοι καθ' ολοκλήρου ή στο μεγαλύτερο μέρος αυτών μετακολλίοντο στο τελικό προϊόν και επιβαρύνουν τον καταναλωτή.

β) Από το 1971 ο Δ.Τ. των εισαγομένων βρίσκεται πάνω από τον γενικό δείκτη τιμών ενώ και οι δύο ανέρχονται κατακορύφως λόγω της μεγάλης αυξήσεως της τιμής των πετρελαιοειδών και άλλων

καυσίμων και γενικότερα λόγω των μεγάλων πληθωριστικών πιέσεων σε παγκόσμια κλίμακα, και

γ) Και οι δείκτες δείχνουν μεγάλη αυξητική πρόοδο με το έτος 1972. Πράγματι ενώ από το 1961-1972 ο γενικός Δ.Τ. αυξήθηκε κατά 30,5% και ο Δ.Τ. εισαγομένων αυξήθηκε κατά 37,5% από το 1972-1975 η αύξηση ήταν 78% και 81% αντιστοίχως (1961=100).

3.4. Τα Αίτια του Πληθωρισμού στην Ελλάδα

Τα κυριότερα αίτια στα οποία οφείλεται ο πληθωρισμός στην Ελλάδα είναι τα εξής:

1. Η πιστωτική πολιτική στον ιδιωτικό τομέα

Η τραπεζική χρηματοδότηση της οικονομίας αυξάνεται με μέσο ετήσιο ρυθμό, για την περίοδο 1964-1978 ίσο με 18,60% έναντι αντιστοίχου ρυθμού 5,70% του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές και σε τρέχουσες 14,1%.

Η ετήσια τραπεζική χρηματοδότηση εξάλλου αντιπροσώπευε το 3,14% του ΑΕΠ, το 1964 και το 27,80% το 1978. Άρα η συνολική Τραπεζική χρηματοδότηση αυξάνει το ποσοστό του ΑΕΠ. Η χρηματοδότηση αυτή γίνεται για την ενίσχυση των επενδύσεων. Η μεταποίηση απορρόφησε το 45% της συνολικής χρηματοδοτήσεως της περιόδου 1964-1978, η γεωργία το 15%, ο οικισμός το 16,8% και το εμπόριο 9,60%.

Η χρηματοδότηση για την εξεταζόμενη περίοδο είχε έντονα πληθωριστικά χαρακτηριστικά, κατ' αρχήν, στην περίπτωση της μεταποίησης γιατί:

- Πρώτον, αντιπροσώπευε το 45% της συνολικής Χρηματοδοτήσεως της περιόδου,
- Δεύτερον κάλυπτε ή υπερκάλυπτε τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, στον κλάδο της μεταποίησης, αφήνοντας ανέπαφα τα κέρδη.

Τα κέρδη, στη μεταποίηση, αντιπροσωπεύουν για την εξεταζόμενη περίοδο το 65% της προστιθέμενης αξίας. Είναι συνεπώς πολύ ενδιαφέρον να προσπαθήσουμε να υποθέσουμε αξίας. Είναι συνεπώς πολύ ενδιαφέρον να προσπαθήσουμε να υποθέσουμε πως και πού διατίθενται τα κέρδη αυτού:

α) Αποθησαυρίζονται. Φυσικά το μέρος των κερδών που οι βιομήχανοι αποφασίζουν να αποθηκεύσουν δεν θα διατηρείται σε δραχμές, εφόσον η οικονομία διανύει περίοδο πληθωρισμού, άλλα σε χρυσό ή σε συνάλλαγμα. Η πιθανή απόφαση των βιομηχάνων για αποθησαύριση μέρος των κερδών εξουδετερώνει βέβαια τα πληθωριστικά αποτελέσματα της έντονης χρηματοδοτήσεως.

Συγχρόνως όμως περιορίζει και την ενεργό ζήτηση της οικονομίας και κυρίως το τμήμα της επενδύσεως, αφού υποτίθεται ότι ο βασικός ρόλος των επιχειρηματιών είναι η επένδυση. Έτσι, με την πιθανή αυτή συμπεριφορά τους εμποδίζουν την οικονομία να πετύχει συνθήκες πλήρους απασχόλησης και ενισχύουν συγχρόνως τα φαινόμενα της στασιμότητας.

β) Διατίθενται για την αγορά διαρκών καταναλωτικών αγαθών κυρίως για την απόκτηση κατοικιών και οικοπέδων. Δεν είναι βέβαιο, ότι ειδικά οι βιομήχανοι είναι υπεύθυνοι ή αποκλειστικά υπεύθυνοι για τη διόγκωση της ζήτησεως κατοικιών και οικοπέδων. Εν τούτοις όμως το αποδεικνύει το γεγονός ότι οι λίγες επενδύσεις που αποφασίζουν να κάνουν δεν τις χρηματοδοτούν με τα κέρδη τους όπως επίσης, ότι τα κέρδη αυτά είναι εξαιρετικά υψηλά.

γ) Διατίθενται για την αγορά εισαγόμενων προϊόντων. Αλλά και στην περίπτωση αυτή πρόκειται περί συμπεριφοράς των βιομηχάνων, η οποία υπαγορεύεται από τον πληθωρισμό, αφού η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου των λογαριασμών σημαίνει την ύπαρξη έντονων πληθωριστικών πιέσεων στο εσωτερικό της οικονομίας.

Ειδικά για το 1979 θα πρέπει να προστεθεί ότι η υπερβολική αύξηση των εισαγωγών οφείλεται, σε σημαντικό βαθμό στην αποθεματοποίηση εμπορευμάτων, από τους εισαγωγείς, προκειμένου να εκμεταλλευθούν τη συνεχιζόμενη αύξηση του επιπέδου τιμών.

Για τους υπόλοιπους κλάδους της Ελληνικής οικονομίας δεν υπάρχουν στοιχεία από τα οποία να είναι δυνατή η διαπίστωση περί πληθωριστικής συμπεριφοράς συνέπεια της τραπεζικής χρηματοδότησεως. Στη γεωργία π.χ. κρίνουμε ότι είναι απαραίτητη η συνέχιση της χρηματοδότησεως για επένδυση σ' αυτήν, και επιπλέον τα αγροτικά εισοδήματα δεν επαρκούν για να τις χρηματοδοτήσουν. Παρά την αύξηση του ποσοστού που η γεωργία απορροφά από τη συνολική τραπεζική χρηματοδότηση, για την περίοδο 1973-1978, θεωρούμε ότι και πάλι είναι ανεπαρκές. Η χρηματοδότηση, εξάλλου, στον κλάδο του οικισμού, αν και αδικαιολόγητη, λόγω της έντονης δραστηριότητας που θα μπορούσε, στο σύνολό του, να χρηματοδοτήσει μόνο τις επενδύσεις του, οπωσδήποτε το ποσοστό που απορροφά από τη συνολική τραπεζική χρηματοδότηση εμφανίζεται μειωμένο για την περίοδο 1973-78. Τέλος, τα ίδια θα μπορούσαν να παρατηρηθούν και για την περίπτωση χρηματοδότησεως στον κλάδο του εμπορίου.

2. Η συνολική προσφορά χρήματος

Είναι γνωστό ότι η ποσότητα του κυκλοφορούντος χρήματος πρέπει να ρυθμίζεται έτσι που να μπορεί να εξυπηρετεί της αυξανόμενες ανάγκες των συναλλαγών. Μια εύλογη παρατήρηση είναι ότι ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της συνολικής προσφοράς χρήματος στην οικονομία ήταν για την περίοδο 1960-78, 16,20%, ενώ ο αντίστοιχος του Α.Ε.Π. υπολογιζόμενου σε τρέχουσες τιμές, για την ίδια περίοδο 14,22% μόνο.

3. Η μακροχρόνια μείωση της ροπής για επένδυση στον τομέα της μεταποίησης

Η πραγματοποίηση επενδύσεων, σε οποιονδήποτε τομέα ή κλάδο της Ελληνικής Οικονομίας, είναι βραχυχρόνια πληθωριστική, αλλά εφ' όσον αυξάνει την παραγωγική ικανότητα της οικονομίας. Ειδικά για την περίπτωση της μεταποίησης, η απροθυμία των επιχειρηματιών για επένδυση είναι διπλά πληθωριστική, γιατί εκτός του ότι περιορίζεται η προσφορά αγαθών, επιπλέον η ~~χρησι~~μοποίηση των κερδών των βιομηχάνων για άλλους σκοπούς είναι κατά κανόνα πληθωριστική. Φυσικά η παρατήρηση δεν σημαίνει ότι η συμπεριφορά των βιομηχάνων δεν είναι δικαιολογημένη.

4. Η συνεχής διόγκωση του τριτογενούς τομέα, στην ελληνική οικονομία είναι και αυτή πληθωριστική

Γιατί ο τριτογενής τομέας είναι εξαιρετικά χρήσιμος όταν η διεύρυνσή του συμβαδίζει με την αύξηση της σημασίας των δύο άλλων τομέων της οικονομίας, τη δραστηριότητα των οποίων καλείται να συμπληρώσει. Όμως στην Ελλάδα, η ανάπτυξη του τριτογενή τομέα φαίνεται να είναι εντελώς ανεξάρτητη από την ανάπτυξη του δευτερογενή και του πρωτογενή.

Οι βασικοί λόγοι των ιδιομορφιών του τριτογενή τομέα στην Ελλάδα είναι οιακόλουθοι:

- Πρώτον, η ανάπτυξη του τριτογενή τομέα δεν ακολούθησε, αλλά προηγήθηκε της ανάπτυξης του δευτερογενή τομέα παραγωγής· με τον τρόπο αυτό η εξέλιξη του τριτογενή δεν είναι δυνατόν να είναι παράλληλη με αυτή του δευτερογενή και συμπληρωματική· έτσι ακολούθησε το δικό της δρόμο.

- Δεύτερο, επειδή ο δευτερογενής τομέας, στην πορεία της ανάπτυξέως του, δεν ήταν σε θέση να δημιουργήσει αξιόλογες ευκαιρίες απασχολήσεως, όσοι αναζητούσαν εργασία, εκτός του πρωτογενή, προσπάθησαν να κάνουν την τύχη στον τριτογενή.

- Τρίτο, επειδή η κατάσταση που επικρατούσε στη γεωργία, ήταν μακροχρόνια απογοητευτική, από της απόψεως της δυνατότητας ικανοποιητικής διαθέσεως των αγροτικών προϊόντων από τους ίδιους παραγωγούς, αναπτύχθηκε ένα στοιχείο τριτογενή ειδικευμένο στην εκμετάλλευση του πρωτογενή.

Με τις συνθήκες αυτές η διογκωμένη δραστηριότητα του τριτογενή τομέα είναι, οπωσδήποτε, πληθωριστική επειδή:

- Καταλήγει σε υψηλά κέρδη, τα οποία συχνά δεν προέρχονται από παροχή υπηρεσιών, που να μπορούν να χαρακτηρισθούν ως αναγκαίες για το στάδιο ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας· αντίθετα, πολλές από τις δραστηριότητες αυτές, καταλήγουν σε περιορισμό της δραστηριότητας και της ροπής για επένδυση άλλων τομέων της οικονομίας, όπως είναι η περίπτωση των διαμέσων γεωργικών προϊόντων.

- Τα επιχειρηματικά κέρδη του τριτογενή, σε ποσοστό που υποθέτουμε ότι πρέπει να είναι ιδιαίτερα υψηλό, διατίθενται κατά πάσαν πιθανότητα για κερδοσκοπία, για την απόκτηση ακινήτων και για την εισαγωγή ειδών πολυτελείας από την αλλοδαπή.

5. Η προοδευτική ανεπάρκεια της προσφοράς αγαθών και υπηρεσιών στην Ελλάδα

Αυτή οφείλεται στις έντονες μονοπωλιακές καταστάσεις οι οποίες επικρατούν κυρίως στον τομέα της μεταποίησης και οι οποίες εκτός του ότι αποθαρρύνουν τις επεκτατικές επενδύσεις καταλήγουν και στην ηθελημένη διατήρηση αργούντων τμημάτων εγκαταστάσεων παραγωγής· απλώς δείγμα των μονπωλιακών αυτών καταστάσεων εμφανίζει ο επόμενος πίνακας 1.

1. Οι βιομηχανίες πετρελαίου, χάρτου, καπνού, και βασικών μη μεταλλουργικών βιομηχανιών εμφανίζουν ιδιαίτερα υψηλό βαθμό μονοπωλίου, και βάσει της συμμετοχής τους στο συνολικό απασχολούμενο κεφάλαιο του κλάδου και βάσει της σημασίας του στις συνολι-

κές πωλήσεις του κλάδου.

2. Ειδικότερα, για τις βιομηχανίες πετρελαίου σε σύνολο 14 επιχειρήσεων του κλάδου, οι τέσσερις πρώτες, αντιπροσωπεύουν το 28,57% του αριθμού των επιχειρήσεων συμμετέχουν με 91,06% στο σύνολο των απασχολούμενων κεφαλαίων του κλάδου, με ποσοστό 90,45% στο συνολικό ίδιο κεφάλαιο του κλάδου. Οι βιομηχανίες χαρτιού, συνολικά εννέα, αντιπροσωπεύονται στον κλάδο τους, κυρίως από τις τέσσερις πιο σημαντικές, οι οποίες συμμετέχουν με ποσοστό 69,89% στο σύνολο των απασχολούμενων κεφαλαίων του κλάδου, με το 68,72% στο συνολικό ίδιο κεφάλαιο του κλάδου και με το 71,6% στο συνολικό μετοχικό κεφάλαιο του κλάδου.

Στην καπνοβιομηχανία, επί συνόλου πέντε επιχειρήσεων, οι τρεις πρώτες συμμετέχουν με 95,71% στο συνολικό απασχολούμενο κεφάλαιο του κλάδου. Οι χημικές βιομηχανίες των οποίων ο συνολικός αριθμός είναι 224, οι πέντε πιο σημαντικές συμμετέχουν με 51,77% στο συνολικό ίδιο κεφάλαιο και με 50,52% στο συνολικό μετοχικό κεφάλαιο. Στον ίδιο κλάδο οι δέκα πρώτες συμμετέχουν με 61,97% στο συνολικό απασχολούμενο κεφάλαιο, με 63,40% στο συνολικό ίδιο κεφάλαιο του κλάδου και με 63,40% στο συνολικό μετοχικό. Στη βιομηχανία βασικών μη μεταλλουργικών οι πέντε πρώτες επιχειρήσεις του κλάδου συμμετέχουν με 77,17 στο συνολικό απασχολούμενο κεφάλαιο του κλάδου. Τέλος η βιομηχανία μη μεταλλικών ορυκτών, επί συνόλου 192 επιχειρήσεων οι δέκα πρώτες συμμετέχουν με το 47,27% στο συνολικά απασχολούμενο κεφάλαιο με 52,75% στο συνολικό ίδιο κεφάλαιο του κλάδου και με 38,42% στο συνολικό μετοχικό.

Όπως είναι γνωστό οι μονοπωλιακές καταστάσεις εμφανίζονται ή με την ύπαρξη εξαιρετικά μικρού αριθμού επιχειρήσεων στον κλάδο ή με την ύπαρξη σχετικά μεγάλου συνολικού αριθμού επιχει-

ρήσεων, στον κλάδο ή με την ύπαρξη σχετικά μεγάλου συνολικού αριθμού επιχειρήσεων, από τις οποίες όμως ένας μικρός αριθμός ελέγχει την όλη οικονομική δραστηριότητα του κλάδου.

3. Θα πρέπει να τονιστεί, όπως φαίνεται από τον πίνακα 1, ότι οι κλάδοι για τους οποίους υπάρχουν στοιχεία, που να αποδεικνύουν την ύπαρξη σ' όλους έντονων μονοπωλιακών καταστάσεων συμπίπτει να είναι, συγχρόνως και κλάδοι που ελέγχονται από ξένο κεφάλαιο - στη σχετική χαμηλή παραγωγικότητα κατ' απασχολούμενο, για το σύνολο της οικονομίας σε σχέση με το ρυθμό μεταβολής εισαγωγών και εξαγωγών, όπως με το ρυθμό μεταβολής της τουριστικής δραστηριότητας.

Στον επόμενο πίνακα 2 μπορούμε να παρακολουθήσουμε τους συνδιασμένους αυτούς ρυθμούς των παραπάνω μεγεθών.

Πίνακας 2.

Ρυθμοί μεταβολής περιόδου 1961-78 των εισαγωγών, τουριστικού συναλλάγματος και προϊόντος κατ' απασχολούμενο (%).

Περίοδος	Ρυθμός μεταβολής προϊόντος κατ' απασχολούμενο	Ρυθμός μεταβολής εισαγωγών	Ρυθμός μεταβολ. εξαγωγών	Ρυθμός μεταβολής τουριστικού συναλλάγμ
1961-71	5,87	10,29	10,39	14,61
1971-75	5,23	22,27	30,23	15,27
1975-78	0,95	12,30	10,75	20,90

Από τον πίνακα 2 φαίνεται ότι ο ρυθμός μεταβολής του προϊόντος κατ' απασχολούμενο είναι για την περίοδο 1971-75 και ιδίως

για την περίοδο 1975-78 χαμηλότερος και από τον ρυθμό αυξήσεως του τουριστικού συναλλάγματος. Φυσικά οι εξελίξεις αυτές περι-ορίζουν τα διαθέσιμα αγαθά στο εσωτερικό της Ελληνικής Οικονομίας. Εξάλλου η τάση αυτή μειώσεως της προσφοράς αγαθών στην Ελληνική Οικονομία θα ήταν δυνατό να μεταβληθεί αν ο ρυθμός μεταβολής των εισαγωγών ήταν ταχύτερος από τον αντίστοιχο των εξαγωγών. Αυτό, όμως δεν συμβαίνει ούτε για την περίοδο 1961-1971, αλλά κυρίως για την περίοδο 1971-75. Αντίθετα, συμβαίνει για την περίοδο 1975-78.

Η διεύρυνση της διαφοράς ανάμεσα στους ρυθμούς μεταβολής των δύο αυτών μεγεθών, *ceteris paribus*, σημαίνει ένταση των πληθωριστικών μας πιέσεων ανεξάρτητα βέβαια από τις δικαιολογη-μένες μας προσπάθειες να εξακολουθήσουμε προς την κατεύθυνση αυτή. Η τάση αντιστρέφεται μετά το 1975, όπως φαίνεται στον πίνακα 1.

6. Ως πρόσθετο όχι όμως, γι' αυτό λιγότερο σπουδαίο, διαρθρω-τικό παράγοντα δημιουργίας πληθωρισμού επιβάλλεται να αναφέρου-με τη διαφορά μεταξύ ακαθάριστης εθνικής δαπάνης και ακαθάρι-στης δαπάνης της οικονομίας

Η διαφορά αυτή, η οποία αποτελεί μακροχρόνιο φαινόμενο της Ελληνικής οικονομίας αντιπροσωπεύει κατά μέσο όρο, για την περίοδο 1960-78, το 7,40% του Α.Ε.Π. και δεν εμφανίζει, σαφώς μακροχρόνια τάση αυξομειώσεως.

Η διαφορά αυτή, η οποία διατίθεται για κατανάλωση και επένδυ-ση αυξάνει τη συνολική ενεργό ζήτηση της οικονομίας πέρα από τα φυσιολογικά της όρια και είναι πρόξενος μονίμων πληθωριστικών πιέ-σεων της Ελληνικής οικονομίας.

7. Τέλος η διευρυνόμενη αδυναμία του δημοσίου τομέα να καλύψει τις δαπάνες του με το προϊόν της φορολογίας

Αυτή η οποία, όπως είδαμε, οδηγεί σε διόγκωση του δημοσίου χρέους σε συνδυασμό και με την παραίτηση του δημοσίου τομέα να συμβάλει με την συμπεριφορά του στη δημιουργία αντικυκλικών αποτελεσμάτων που εντείνουν οπωσδήποτε τον στάσιμο πληθωρισμό στη χώρα μας.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Τ Ε Τ Α Ρ Τ Ο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

4.1. Στατιστικά στοιχεία πληθωρισμού και οικονομικής ανάπτυξης

Α.Ε.Π.

Πίνακας 1.

(σταθερές τιμές)

Ετήσιοι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ στα 1952-1981

Έτος	Ρυθμός	Μ.όρος	Έτος	Ρυθμός	Μ.όρος	Έτος	Ρυθμός	Μ.όρος
1952	0,1		1963	6,4		1973	10,8	
1953	14,1		1964	8,8		1974	-1,0	
1954	3,2		1965	8,0		1975	1,1	
1955	7,0		1966	5,6		1976	1,1	
1956	6,6		1967	5,8		1977	1,0	
1957	8,1	5,7	1968	5,8	7,1	1978	1,1	2,0
1958	1,9		1969	8,8		1979	1,1	
1959	4,4		1970	7,7		1980	1,9	
1960	3,8		1971	7,5		1981	1,0	
1961	10,8		1972	6,5				
1962	2,5							

Πηγές Εθν. Λογαριασμοί Ελλάδας 1948-70, Αθήνα 1972.

"Το Βήμα", 31 Οκτωβρίου 1972 Μηνιαία.

Στατιστικά Δελτία της Τ.Ε. 1972-1981. Η Ελλάδα σε αριθμούς.

Ειδική έκδοση Ε.Τ.Ε., 1981.

Πίνακας 2.

ΧΡΟΝΟΣ 1960 | 1961 | 1962 | 1963 | 1964 | 1965 | 1966 | 1967 | 1968 | 1969 | 1970 | 1971 | 1972 | 1973 | 1974 | 1975 |

Ρυθμοί

αύξη- 1,4 | 2,1 | 2,1 | 2,7 | 0,6 | 3,3 | 4,5 | 1,8 | 0,6 | 2,4 | 2,4 | 2,9 | 2,8 | 4,4 | 15,5 | 26,9 | 13,4 |

σης τι-

μών κατα-

ναλωτή

%

ΧΡΟΝΟΣ

1976 | 1977 | 1978 | 1979 | 1980 | 1981 | 1982 |

Ρυθμοί αύξησης

τιμών κατανα- 13,3 | 12,1 | 12,6 | 19 | 24,9 | 24,5 | 21 |

λωτή %

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε.

Πίνακας 3.

Στατιστικά στοιχεία Α.Ε.Π. και Δ.Τ.Κ. σε ετήσιες μεταβολές
αύξησής των (%)

ΧΡΟΝΟΣ	Α.Ε.Π.	Δ.Τ.Κ.
1960	3,8	1,4
1961	10,8	2,1
1962	2,5	2,1
1963	6,4	2,7
1964	8,8	0,6
1965	8,0	3,3
1966	5,6	4,5
1967	5,8	1,8
1968	8,8	0,6
1969	7,7	2,4
1970	7,5	2,9
1971	6,5	2,8
1972	10,8	4,4
1973	-1,0	15,5
1974	1,1	26,9
1975	1,1	13,4
1976	1,0	13,3
1977	1,1	12,1
1978	1,1	12,6
1979	1,1	19
1980	1,9	24,9
1981	1,0	24,5

Πηγή: Ε. Σ. Υ. Ε.

Παραθέσαμε τα δεδομένα στον πίνακα (3) για να τεκμηριώσουμε τη γενική τάση και τα φαινόμενα από πηγές που εκφράζουν τις ραγδαίες αυξήσεις των τιμών, με την σχεδόν στάσιμη αύξηση ή πτώση των ρυθμών του Α.Ε.Π. και ποια συμφέροντα εξυπηρετούν.

Φαίνεται καθαρά πως όλο το χρονικό διάστημα υπήρχε ψηλό επίπεδο στους ρυθμούς αύξησης των τιμών, με πολύ μικρές εξαιρέσεις, όπως π.χ. το 1975-1977. Το βασικότερο που μας ενδιαφέρει στην προκειμένη περίπτωση, είναι η ραγδαία αύξηση των τιμών στα χρόνια οικονομικών κρίσεων 1973-1974 καθώς και 1979-1982.

Η άρχουσα τάξη και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης που εκφράζουν το μεγάλο μονοπωλιακό κεφάλαιο, αναγνωρίζουν επίσημα πως δεν βλέπουν γρήγορη εξασθένηση του πληθωρισμού. Μ' αυτό είναι ευνόητο, γιατί οι ίδιοι μαζί με τα μονοπώλια υποδαυλίζουν τον πληθωρισμό, θέλουν όμως να κατευθύνουν τις αιχμές του και το βάθος του ως εκεί που τους συμφέρει και εξυπηρετεί τα συμφέροντά τους.

Οι επιλογές που γίνονται για αδιέξοδο από τον πληθωρισμό, εντοπίζονται στα πλαίσια επίτευξης των σκοπών που προκαθορίζουν με την οικονομική, δημοσιονομική και κοινωνική πολιτική τους.

Χαρακτηριστικά από την άποψη αυτή είναι τα γραφόμενα του Μπίζνες Ούικ από τις 22 Φλεβάρη 1982. Καθαρά και χωρίς προσχήματα γράφει ότι για τη μείωση του επιπέδου του πληθωρισμού χρειάζονται θυσίες, η πρώτη πρέπει να είναι η ανεργία, δηλαδή χειροτέρευση της κατάστασης της εργατικής τάξης, και δεύτερο η παγίωση χαμηλού επιπέδου παραγωγής.

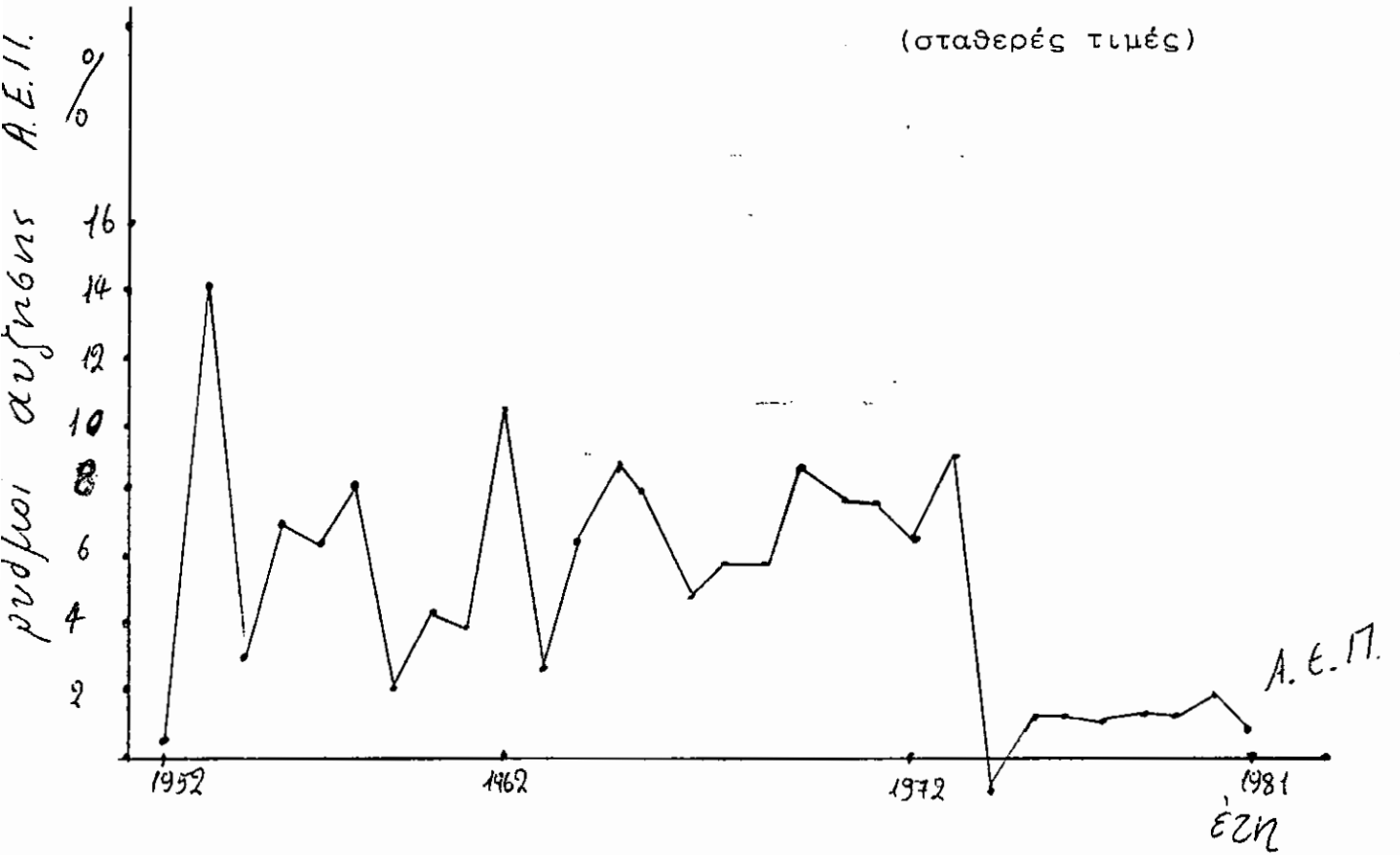
Η ανεργία πήρε πρωτοφανείς διαστάσεις τον τελευταίο καιρό και παρ' όλα αυτά, ο αθρογράφος παροτρύνει για μεγαλύτερη αγκόμα, με τη σειρά της, μπορεί να οδηγήσει με πάγια μείωση του πληθωρισμού.

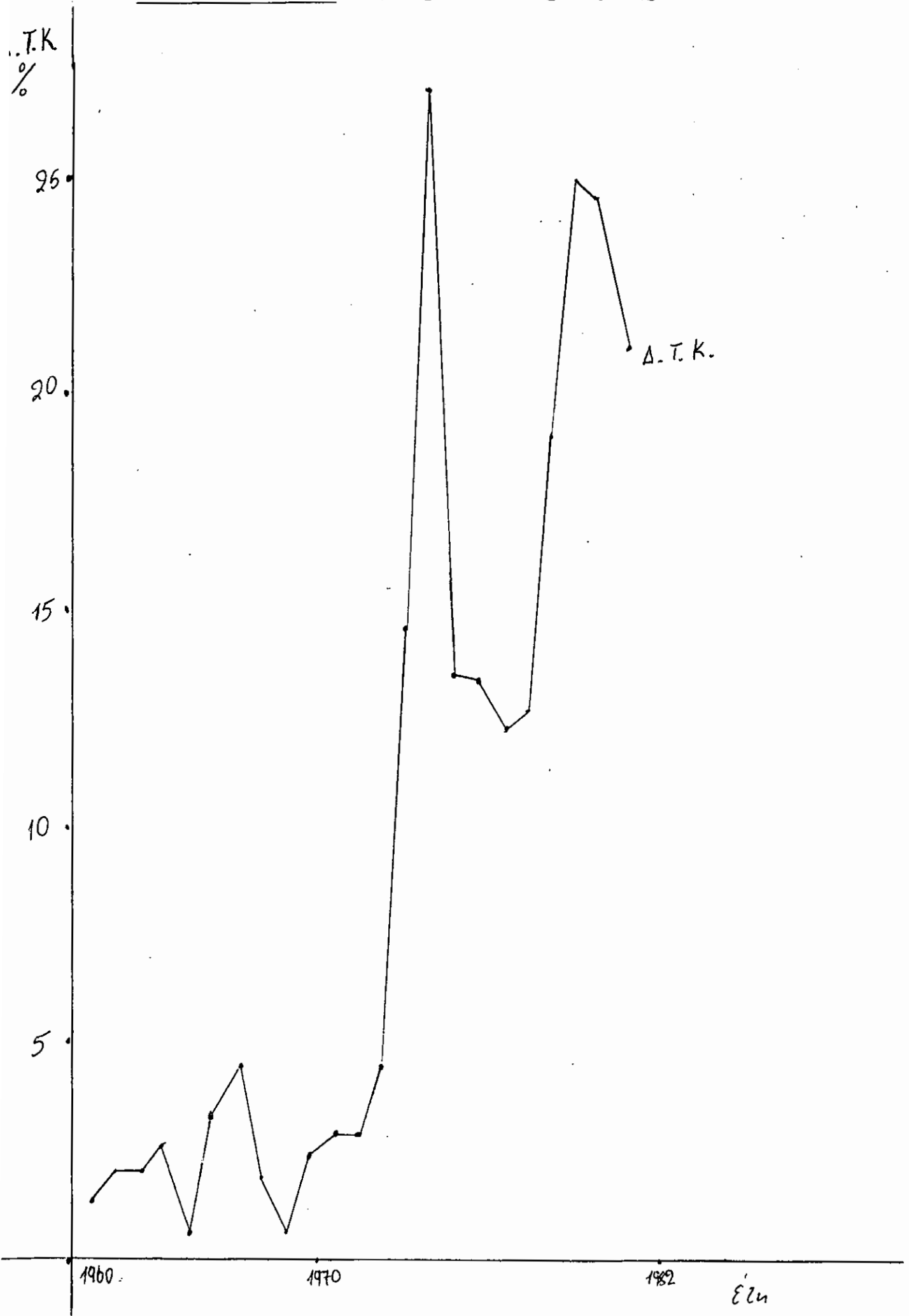
Πολυτραγουδισμένο τροπάρι της αστικής τάξης, το οποίο στοχεύει στο να κρύψει τις αιτίες του πληθωρισμού και τις προθέσεις της χρηματικής ολιγαρχίας. Παρόμοια διέξοδο υποδείχνει και το Ομπζέρβερ του ΟΟΣΑ, υποστηρίζοντας την άποψη ότι ο πρώτος βασικός όρος για την τιθάσευση του πληθωρισμού είναι η χαμηλή ζήτηση και η μεγάλη ανεργία, που προκαλεί πτώση της αγοραστικής ικανότητας.

Άποψη οπωσδήποτε ψευδή που προσπαθεί κατηγορηματικά να ανατρέψει με ασύστατους αντεργατικούς ισχυρισμούς τα μέτρα αντιμετώπισης του πληθωρισμού. Η πραγματικότητα έγκειται ακριβώς στο ότι σε περιόδους κάμψης ή μείωσης του ΑΕΠ παρατηρείται φούντωμα του πληθωρισμού και της ανεργίας. Αυτό το φαινόμενο εκφράζει την αντίδραση και προσπάθεια των μονόπωλιών και του καπιταλιστικού κράτους να μη μειωθεί το επίπεδο των εσόδων τους, πράγμα το οποίο πετυχαίνουν με ένταση του πληθωρισμού, με αποτέλεσμα την ανακατανομή του εθνικού εισοδήματος σε βάρος των εργαζομένων. Νομίζω πως τα πράγματα εδώ είναι καθαρά και περιττεύει η συνέχιση του σχολιασμού.

4.2. ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1. Ετήσιες μεταβολές αύξησης (%) του Α.Ε.Π.

και Α.Ε.Π.

25
20
15
10
5

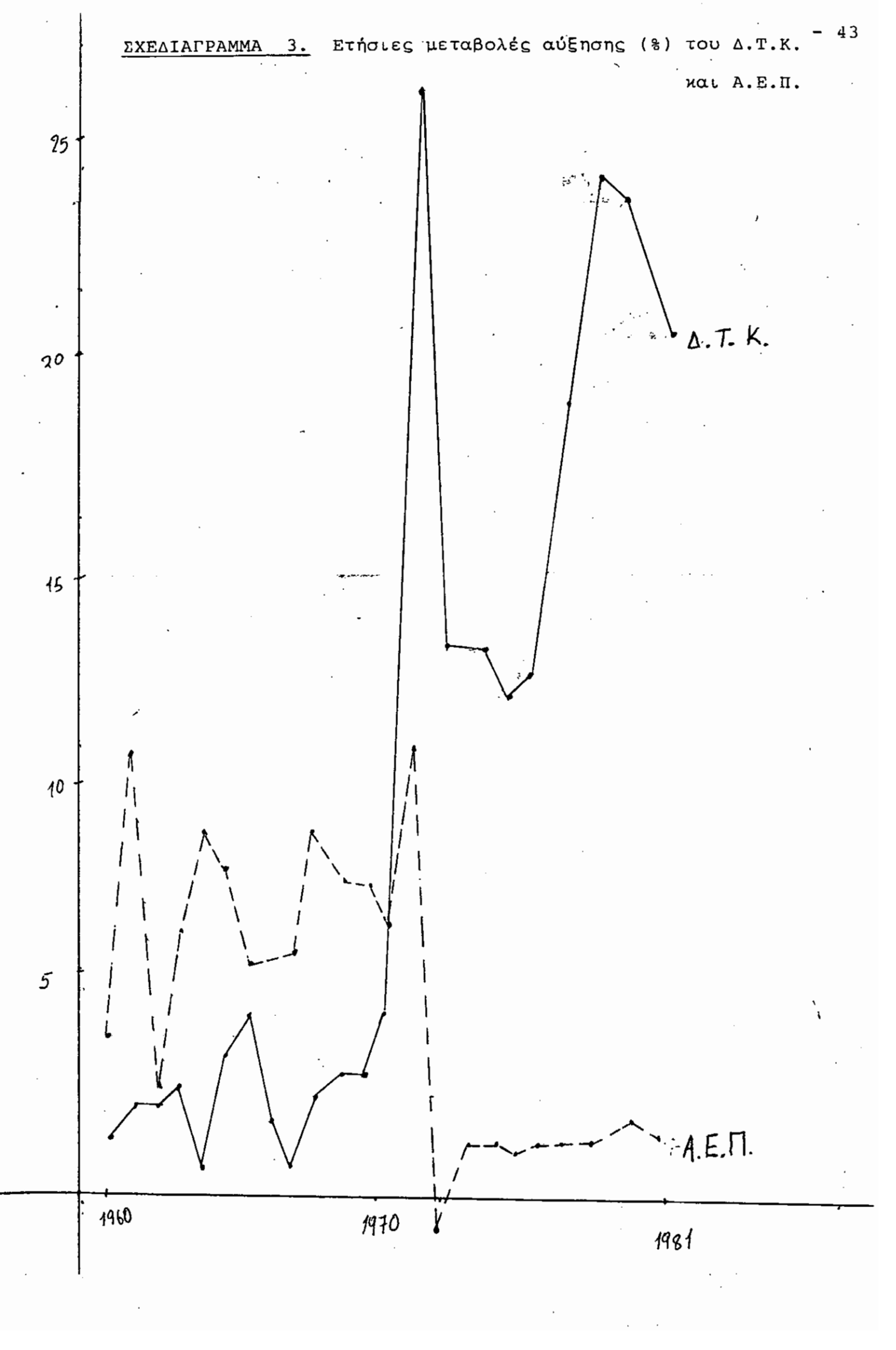
1960

1970

1981

Δ.Τ.Κ.

Α.Ε.Π.

Στο σχεδιάγραμμα 3 φαίνεται καθαρά ότι στην Ελλάδα ο πληθωρισμός και η οικονομική ανάπτυξη είναι δύο έννοιες αντιθέτως παράλληλες. Δηλαδή σε περίπτωση θετικής αύξησης στο ρυθμό μεταβολής του πληθωρισμού θα έχουμε αρνητική αύξηση στο ρυθμό μεταβολής της οικονομικής ανάπτυξης και αντίστροφα.

Η σχέση όμως αυτή δεν είναι απαραίτητο ότι ισχύει πάντα και παντού η ίδια. Είναι δυνατό να έχουμε, περιπτώσεις θετικής αύξησης στο ρυθμό μεταβολής του πληθωρισμού και στο ρυθμό μεταβολής της οικονομικής ανάπτυξης (π.χ. Βραζιλία).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π Ε Μ Π Τ Ο

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του άκρατου πληθωρισμού και της ακρίβειας, η αποκατάσταση της αγοραστικής δύναμης της εργατικής τάξης και γενικά η οικονομική ανακούφιση της χώρας μας δεν γίνεται με ευχολόγια και ημίμετρα, μα ούτε με υιοθέτηση μερικών θεσμικών αλλαγών στις δομές της οικονομικής πολιτικής. Το πρόβλημα αυτό της οικονομικής πολιτικής πρέπει να αντιμετωπισθεί με την υιοθέτηση αυστηρών και δραστικών μέτρων που να περιορίζουν την ασυδοσία των μονοπωλιακών συγκροτημάτων, είναι ζήτημα μιας άλλης επενδυτικής πολιτικής, η οποία απευθύνεται προς τους παραγωγικούς κλάδους της οικονομίας για την τόνωση της εγχώριας παραγωγής υλικών αγαθών και υπηρεσιών, είναι ζήτημα μέτρων για τον περιορισμό μη παραγωγικών δαπανών τους κράτους, τον αποπροσανατολισμό του εξωτερικού μας εμπορίου, το χτύπημα της ληστείας του εθνικού εισοδήματος και του εθνικού μας πλούτου από τη χρηματιστική ολιγαρχία, τη διεύρυνση της εσωτερικής κατανάλωσης με την ισχυροποίηση της αγοραστικής δύναμης των πλατιών κοινωνικών στρωμάτων.

Ας περάσουμε να επισημάνουμε σε γενικές γραμμές μερικές κατευθύνσεις πάλης υπέρ της οικονομικής ανάπτυξης και κατά του πληθωρισμού.

Πρώτο: Ένας παράγοντας ο οποίος ασκεί αρνητική ή θετική επίδραση στον κύκλο της αναπαραγωγής είναι το πρόβλημα της εσωτερικής ζήτησης. Η οικονομική πολιτική που οδηγεί στη συρρίκνωση της εσωτερικής ζήτησης με την καθήλωση των μισθών και ημερομισθίων στενεύει τα όρια και τις δυνατότητες διεξόδου από την κρίση, και ταυτόχρονα αποδυναμώνουν τις προϋποθέσεις για

την καταπολέμηση του πληθωρισμού. Είναι σαφές ότι ο περιορισμός ή το πάγωμα της αγοραστικής δύναμης του πληθυσμού αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα και συρρικνώνει ασφυκτικά τη διέξοδο από τη "στενωπό".

Τα αντιπληθωριστικά μέτρα του 1973 όχι μόνο δεν άμβλυναν τον πληθωρισμό, μα, αντίθετα το 1974 ξέσπασε ο μεγαλύτερος πληθωρισμός στη χώρα μας. Η πτώση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων στα χρόνια 1979 και 1980 δεν οδήγησε σε εκτόνωση των πληθωριστικών πιέσεων, το 1981 ο πληθωρισμός σημείωσε μεγάλη αύξηση όπου και συνεχίζεται. Είναι απαραίτητο λοιπόν να καταργηθούν οι διατάξεις του νόμου που παγώνουν τους μισθούς και τα μεροκάματα.

Δεύτερο: Η νομοθετική κατοχύρωση γνήσιου συστήματος Αυτόματης Τιμαριθμικής Αναπροσαρμογής. Επίσης είναι αναγκη να αποκρουστούν οι πιέσεις της ΕΟΚ για κατάργηση της ΑΤΑ ή νόθευσή της προς όφελος των μονοπωλίων. Σχετικά με τα πιεστικά προβλήματα που απασχολούν τους εργαζόμενους πρέπει να γίνει εποικοδομητικός διάλογος με την εργατική τάξη για την ικανοποίηση των καιριων οικονομικών αιτημάτων της.

Τρίτο: Για την αύξηση της κατανάλωσης είναι απαραίτητο να εφαρμοστεί μια εισοδηματική πολιτική, η οποία θα στοχεύει στην αύξηση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων και όχι αντίστροφα. Μια τέτοια πολιτική θα συμβάλει στην τόνωση της εσωτερικής αγοράς, θα ικανοποιεί συγκεκριμένες κοινωνικές ανάγκες και θα συμβάλει επίσης στη μείωση της οξυμένης ανεργίας στη χώρα μας.

Σε μια τέτοια εισοδηματική πολιτική, όμως, αντιτίθενται τα μεγάλα μονοπώλια. Γι' αυτό πρέπει να χτυπηθεί ο κύριος ένοχος του μεγάλου πληθωρισμού και της ακρίβειας, τα μονοπώλια που ασταμάτητα φουσκώνουν τις τιμές στην αγορά.

Τέταρτο: Για την χαλιναγώγηση του καλπασμού των τιμών στην αγορά και της ακρίβειας, είναι ανάγκη να θεσπιστεί ανοιχτός, δημοκρατικός και αποτελεσματικός έλεγχος των τιμών από επιτροπές αντιμονοπωλιακού ελέγχου, εξοπλισμένες με ουσιαστικές αρμοδιότητες, στις οποίες θα συμμετέχουν εκλεγμένοι εκπρόσωποι των εργαζομένων, των Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλων κοινωνικών φορέων. Πρέπει να χτυπηθεί η κερδοσκοπία και κάθε άλλη πράξη σε βάρος του κοινού.

Πέμπτο: Είναι ανάγκη να αρχίσει το νοικοκύρευμα των οικονομικών του δημοσίου. Η ασωτεία και σπατάλη πρέπει να τιμωρούνται αυστηρά και δημόσια. Η εγκληματική διασπάθιση του δημοσίου χρήματος από τη χρηματιστική ολιγαρχία, δείχνει το ρόλο της στην όξυνση των οικονομικών προβλημάτων σε βάρος της εθνικής οικονομίας και του βιοτικού επιπέδου του λαού. Η περίπτωση της "ΑΓΕΤ- Ηρακλής" και άλλες απάτες και κομπίνες φανερώνουν το ρόλο της πλουτοκρατίας στην όξυνση του πληθωρισμού στη χώρα μας.

Έκτο: Άλλη βασική αιτία που πρέπει να αντιμετωπισθεί στο όλο πρόβλημα του ελέγχου των τιμών είναι το πρόβλημα της εξάρτησης. Υπάρχει το γνωστό πρόβλημα με τις εισαγωγές και τις εξαγωγές, το πρόβλημα των υπερτιμολογήσεων και υποτιμολογήσεων. Η διαρροή συναλλάγματος από τη χώρα μας, η φυγή κεφαλαίων και άλλων οικονομικών πόρων αποτελούν βασική πηγή των πληθωριστικών πιέσεων στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τα γραφόμενα καθημερινού Τύπου η παράνομη φυγή συναλλάγματος και η τοποθέτησή του στο εξωτερικό από 300 μεγαλοβιομήχανους, μεγαλοεισαγωγείς, μεγαλοεξαγωγείς και εφοπλιστές, από το 1974 μέχρι και το 1982 υπολογίζεται σε 15-20 δισεκατομμύρια δολάρια, δηλαδή, ένα τεράστιο ποσό κεφαλαίων. Πρέπει να χτυπηθούν αποφασιστικά χωρίς δισταγ-

μούς οι υπερτιμολογήσεις στα εισαγόμενα εμπορεύματα από το εξωτερικό και οι υποτιμολογήσεις στις εξαγωγές των ελληνικών προϊόντων. Είναι ανάγκη να δημιουργηθεί φορέας για το εξωτερικό εμπόριο της χώρας. Χωρίς τα στοιχειώδη αυτά αντιμονοπωλιακά μέτρα, δεν μπορεί να γίνεται λόγος για εξυγίανση των εξωτερικών μας συναλλαγών.

Έβδομο: Ακριβώς στη μείωση του πληθωρισμού μπορεί και πρέπει να συμβάλει η εξυγίανση του εμπορικού και γενικότερα του ισοζυγίου πληρωμών της χώρας.—Οι αδυσώπητοι νόμοι της παγκόσμιας οικονομίας, η ανισόμετρη ανάπτυξη και ο ανελέητος νόμος του σκληρού ανταγωνισμού υποτάσσουν τις πιο αδύνατες οικονομίες.

Όγδοο: Είναι ανάγκη να αλλάξει η πιστωτική πολιτική και να εξυγιανθεί το πιστωτικό σύστημα. Η ολέθρια πιστωτική πολιτική επέφερε οδυνηρές επιπτώσεις στην εθνική οικονομία. Οι μεγαλοκαρχαρίες της χρηματιστικής ολιγαρχίας υφάρπαξαν μεγάλα κεφάλαια και οδήγησαν στη σημερινή κατάντια τις υπερχρεωμένες και προβληματικές επιχειρήσεις. Είναι επιταγή της στιγμής να κοπούν οι αγωγοί μετάγγισης οικονομικών πόρων προς το μεγάλο κεφάλαιο από το τραπεζικό σύστημα, με τη διασπάθιση των αποταμιεύσεων των λαϊκών μαζών. Πρωταρχικό χρέος των ιθυνόντων είναι η ριζική αλλαγή της πιστωτικής πολιτικής, η εξυγίανση των τραπεζών, η διαφάνεια στην πιστοδότηση των ιδιωτικών επιχειρήσεων, η δημιουργία έκτακτων επιτροπών στις τράπεζες με αρμοδιότητες ελέγχου στην χορήγηση και αξιοποίηση δανείων, στις οποίες οι εργαζόμενοι των τραπεζών και άλλοι φορείς να συμμετέχουν ενεργά. Πρέπει να γίνει βαθιά τομή διαχειριστικού ελέγχου στις μεγάλες επιχειρήσεις, για να εξακριβωθούν οι όροι δανειοδότησης και αξιοποίησης των δανείων που έχουν πάρει. Πρέπει να παταχθεί

η προνομιακή μεταχείριση των μονοπωλίων από το τραπεζικό σύστημα, να καταργηθούν τα φορολογικά προνόμια του μεγάλου κεφαλαίου, να σταματήσουν οι παροχές προς τις ιδιωτικομονοπωλιακές επιχειρήσεις, που σύμφωνα με μερικές εκτιμήσεις ξεπερνούν τα 100 δισεκατομμύρια δραχμές.

Ένατο: Είναι ανάγκη να γίνει ριζική αλλαγή, αναδιάρθρωση και αναπροσανατολισμός του κρατικού προϋπολογισμού. Ο κρατικός προϋπολογισμός λειτουργεί σαν μηχανισμός ανακατανομής του Εθνικού εισοδήματος σε βάρος των εργαζομένων. Η υπερδιόγκωση των δαπανών οδηγεί στα μεγάλα ελλείμματα, στον εσωτερικό και εξωτερικό δανεισμό, και στην έκδοση χαρτονομίσματος. Πρώτα-πρώτα πρέπει να μειωθούν οι διογκούμενες στρατιωτικές δαπάνες, οι οποίες αποτελούν μια από τις βασικότερες πηγές του πληθωρισμού. Επίσης πρέπει να περιοριστούν οι μη παραγωγικές δαπάνες από τον κρατικό προϋπολογισμό, με στόχο να εξοικονομηθούν μέσα, τα οποία θα κατευθύνονται σε κατάλληλες τομείς για αντιμετώπιση παραγωγικών και κοινωνικών αναγκών. Η αντιμετώπιση των ελλειμμάτων του ελληνικού κράτους αποτελεί βασική προϋπόθεση για την εκτόνωση των πληθωριστικών πιέσεων.

Δέκατο: Είναι αδιανόητη η εκτόνωση των πληθωριστικών πιέσεων χωρίς τη ριζική μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος. Απαράδεκτη είναι η διατήρηση υψηλού επιπέδου έμμεσων φόρων 70% έναντι 30% των άμεσων. Είναι εθνική και Κοινωνική ανάγκη να χτυπηθεί η φοροδιαφυγή και να καταργηθούν όλοι οι νόμοι οι οποίοι προβλέπουν φοροαπαλλαγές στο μεγάλο κεφάλαιο. Μια υγιής φορολογική πολιτική, μέσα στα πλαίσια του δημοκρατικού προγράμματος ανασυγκρότησης της οικονομίας, η οποία θα στοχεύει από τη μια πλευρά να επιβάλει ψηλή φορολογία στα μονοπωλιακά συγκροτήματα και από την άλλη να χορηγεί ελαφρύνσεις στην αναγκαία

εγχώρια παραγωγή, μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της ντόπιας παραγωγής και στην τόνωση της εσωτερικής αγοράς. Πιστεύουμε ότι μπορεί και πρέπει να αλλάξει η διάρθρωση των πηγών εσόδων του κράτους. Εκτός απ' αυτά τα οποία αναφέρθηκαν μέχρι τώρα, πρέπει να αντιστραφούν οι όροι, να σταματήσουν οι δημόσιες επιχειρήσεις να διοχετεύουν αξίες προς τα μονοπώλια, και να μετατραπούν σε σοβαρές πηγές εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού.

Ενδέκατο: Ιδιαίτερο ρόλο μπορεί και πρέπει να παίζει ο δημόσιος τομέας της οικονομίας, αφού όμως θα κινείται, θα λειτουργεί και θα δρα πάνω στις αρχές της αντιμονοπωλιακής οικονομικής πολιτικής.

Πρώτα απ' όλα πρέπει να υπερνικηθούν τα εμπόδια που βάζουν τα μονοπώλια γύρω από την παραγωγή και οικονομική δραστηριότητα των κρατικών επιχειρήσεων.

Να χτυπηθεί η γραφειοκρατία και η ρουσφετολογία, να κοπούν τα νήματα και οι δεσμοί μονοπωλίων με το δημόσιο τομέα, να καθιερωθούν νέα κριτήρια διαχείρισης των κρατικών επενδύσεων, να αλλάξει η τιμολογιακή πολιτική, η πολιτική προμηθειών, χρηματοδότησης και επενδύσεων.

Δωδέκατο: Η διεύρυνση του δημοσίου τομέα της οικονομίας με νέες παραγωγικές επενδύσεις σε τομείς προωθημένης τεχνολογίας και αξιοποίησης του φυσικού πλούτου της χώρας, με βάση ένα πρόγραμμα το οποίο θα στοχεύει στην κάλυψη συγκεκριμένων κοινωνικών αναγκών, θα συμβάλλει στην τόνωση της εσωτερικής αγοράς και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για την απορρόφηση ανέργων. Για να βγει η οικονομία από την στασιμότητα και να ξεπνήσει από τον επενδυτικό λήθαργο, χρειάζεται αύξηση των δημόσιων επενδύσεων, σε αντιμονοπωλιακή κατεύθυνση. Υπάρχουν οι πόροι για την προώθηση αντιμονοπωλιακού επενδυτικού προγράμ-

ματος. Να καταργηθούν τα προνόμια των μονοπωλίων και να γίνουν εθνικοποιήσεις, να καταπολεμηθεί η σπατάλη και να περιορισθεί η πολυτελής κατανάλωση, να σταματήσουν οι χορηγήσεις προς τα μονοπώλια, να καταπολεμηθεί η ιμπεριαλιστική εκμετάλλευση της χώρας και να περιορισθεί δραστικά η διαρροή κεφαλαίων και συναλλάγματος.

Τα μέτρα για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού και την οικονομική ανάπτυξη υπάρχουν, ας ελπίσουμε ότι στο μέλλον θα τεθούν σε ενέργεια και θα δράσουν πραγματικά.

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

1. Δελιβάνη, "Ανάλυση της Ελληνικής Οικονομίας", εκδόσεις Παπαζήση.
2. Σαμαράς, "Κεφάλαιο και Κράτος".
3. Κυρίτσης, "Ο πληθωρισμός στη σύγχρονη Ελλάδα".
4. Τράπεζα της Ελλάδος, "Η Ελληνική Οικονομία - Ερευνητικά δοκίμια και στατιστικές".